Shri Vasavidevi Gita

શ્રી વાસવિદેવીગીતા

Document Information

Text title : Vasavidevi Gita

File name : vAsavIgItA.itx

Category : devii, devI

Location : doc_devii

Author : Rajeshwari Govindraj (Copyrighted)

Transliterated by : Rajeshwari Govindraj rajeswari dot govindraj at yahoo dot com

Proofread by : Rajeshwari Govindraj rajeswari dot govindraj at yahoo dot com

Latest update : December 1, 2019

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 17, 2022

sanskritdocuments.org

શ્રી વાસવિદેવીગીતા

ૐ શ્રીં શ્રીં

૧

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ પ્રથમોઽધ્યાયઃ

કુસુમશ્રેષ્ઠ વિષાદયોગઃ સાલઙ્કાયનોવાચઃ દ્વાદશોત્તર ષટ્શત । ગોત્રવાન્ ભીતચેતસાન્ । કળત્ર પુત્ર સન્તાન્ । નાના દેશાન્ સમાશ્રિતાન્ દ્યુત્તરશત ગોત્રાઙ્કાન્ । સ્થિતાન્ નિશ્ચલ ચેતસાઃ ॥ ૧॥

ઇત્યેવં ત્યાગસંસિદ્દાન્ । સર્વતો વીક્ષ નાગરાન્ સભાં પ્રદક્ષિણીકૃત્ય । પ્રણિપત્યા કૃતાઞ્જલિઃ । ઉવાચ વાગ્નિનાં શ્રેષ્ઠઃ । કુસુમ્બો વૈશ્યપુઙ્ગવઃ ॥ ૨॥

કુસુમાર્ય ઉવાચઃ સભાસદો બ્રહ્મકુલપ્રદીપ્ । હિતાર્થિનો ભાસ્કર પણ્ડિતાર્યાઃ માનાર્થિનો યે મમ પ્રતિજ્ઞા । શૃણ્વન્તુ તે વૈશ્યબાન્ધવાઃ ॥ ૩॥

અહમેવ સમકઃ । પ્રવિશેયં હુતાશનમ્ । સર્વૈરનુજ્ઞા દેયા મે । ભવદ્દિઃ કૃતબુદ્દિભિઃ । ઇત્યુદીર્ય ચ યયાચે । નિધનં પ્રણિપત્ય પુનઃ પુનઃ ॥ ૪॥

વૈશ્યજનોવાચઃ કિમુચ્યતે ત્વયા બન્ધો નોચિતં તવ ભાષિતમ્ । એકવ કુલં વા નો । સર્વસંરક્ષણોચિતમ્ ॥ ૫॥

સર્વૈરેક ભોક્તવ્યં શુભં વા યદિ વાશુભમ્ । ન દાતવ્યા સુતા રાજે । ન ત્યાજ્યાઃ સ્વકુલધર્માઃ ॥ ૬॥

માનં કુલં પ્રતિષ્ઠાપ્ય (કીર્તિં કુર્મો જગત્તયે । પ્રાણાનદ્ય તૃણપ્રાયાન્ । ત્યક્ષામ સ્વર્વથા વયમ્ ॥ ૭॥

સર્વે સમ્મણ્ય મુદિતાઃ । કુસુમ્બમિદમબ્રુવન્ । નિશ્ચિતં હિ મહાભાગ । કુલસ્ય પરિરક્ષણે । દેહત્યાગોઽધુના સર્વૈ । રિચ્યદ્દિશ્યાશ્વતં પદમ્ ॥ ૮॥

શઙ્કા મહતી । સઞ્જાતાતીવ દુષ્ટરા । સુકુમારા સતી બાલા । વાસવી વામલોચના ॥ ૯॥

અસ્પષ્ટ કામભોગાદિ । વિભ્રમાતિ સુન્દરી । અત્યન્ત મૃદુલં દેહમ્ । કથં ત્યક્તુમિહેચ્છતિ ॥ ૧૦॥

સર્વં તન્નિશ્ચયં જ્ઞાત્વા । કર્તવ્યં હિ મહામતે! અન્યથા ચેન્મહાદોષઃ । કુલસ્યાસ્ય ભવિષ્યતિ । તચ્ચિત્તં સહજં જ્ઞાત્વા । શીઘ્રમાગન્તુમર્હસિ ॥ ૧૧॥

આસીચ્ચાસ્તઙ્ગતર્યો । ભૂપર્તેલ્લિરપિકા યથા । તતઃ પ્રવર્તતે ધ્વાન્તમ્ । નૃપાજ્ઞાન સમૂહવત્ ॥ ૧૨॥

બહુસ્થલજાતાનામ્ । કીર્તિકલ્પસુમાનીવ નક્ષત્રાણિ વિરાજન્તે । અન્તરિક્ષાલવાલકે ॥ ૧૩॥

સભાસમાપ્તિં કૃત્વા ચ । નમસ્કૃત્ય મહેશ્વરમ્ । પ્રયા સપરિવારમ્ । કુસુમ્ભસ્સદનં પ્રતિ ॥ ૧૪॥

તતો વૈશ્યવરાસ્તર્વે । કૌતુકાયત્તમાનસાઃ । જગ્ગુર્ગ્ગહાણિ દુષ્ટાષ્યમ્ । કૈલાસાદ્રિમાકાઙ્ક્ષિતાઃ ॥ ૧૫॥

કુસુમ્બો સ્વગૃહં ગત્વા । ભુક્કા વ્યથિતમાનસઃ । શય્યાગૃહં વિશ્રામાર્થમ્ । માજગામ સુદર્શનઃ ॥ ૧૬॥

ગત્તા ચ કોમલાં શયામ્ । અધિષ્ટિત્ મુહુર્મુહુઃ નિશ્વસન્નતિદીર્ઘોષ્ણમ્ । ચિન્તયામાસ ચેતસા ॥ ૧૭॥

દારુણોઽયમિહ પ્રાપ્ટો । વિપાકઃ કર્મણા મહો અનપત્યક્ટિરાયાહમ્ । તપઃ કૃત્વા મહત્તરમ્ ॥ ૧૮॥

નમસ્કૃત્વાખિલાન્દેવાન્ । સમર્ચ્ય પિતૃન્ ઋષિન્ । ઇષ્ટાચ પુત્રકામેષ્ટા । કથં ચિલ્લબ્ધવાનહમ્ ॥ ૧૯॥

પુમિમાં મહાભાગામ્ । રૂપસૌભાગ્યશાલિનીમ્ । એનાં મહાકુલીનાય । રૂપયૌવ્વનશાલિને ॥ ૨૦॥

દત્વા વરાય સુગુણૈઃ । પૂજ્યાય વિધિવમં અરણં બહુરત્નાનિ દત્વા । શ્વશુર મન્દિરમ્ ॥ ૨૧॥

સમ્પેક્ષ પર્વસુ મુહુઃ । પું જામાતારં મુદા । અનીયતાભ્યાં રત્નાનિ । દિવ્ય ચીનામ્બરાણિ ચ ॥ ૨૨॥

ભૂષણાનિ મહાર્ન્યાણિ । દત્વા સન્તુષ્ટમાનસઃ । કૃત્વા પરસ્પર પ્રેમમ્ । અહં નિરવધિ સ્ટુટમ્ ॥ ૨૩॥

દમ્પત્તોર્વીક સમ્મેદમ્ । યાસ્કામીતિ મનોરથૈઃ દિને દિને સંવલિતૈર્વ્યાપિતે મયિ સન્તતમ્ ॥ ૨૪॥

આકસ્મિકો દારુણોઽ યમ્ । ઉદ્ભતો વિષદાગમઃ । આસીપ્લાહન્ત દુર્દશોર । વિપાકાત્તૂર્વ કર્મણામ્ ॥ ૨૫॥

ૐ ક્રીં શ્રીં અથવા માસ્તુ ચિન્તેયમ્ । અવશ્યં ભાવિયદ્ભવમ્ । તદ્ભવત્યેવ નૈવાત્ર । વિચારશ્ચિત્તદાહકઃ ॥ ૨૬॥

ઇમં શિરીષ મૃદુલામ્ । પસ્પુરદ્ભૂષણોજ્વલામ્ । સુકુમારાં મહાભાગામ્ । યોગ્યાં દૃષ્ટિપ્રિયાં શુભામ્ ॥ ૨૭॥

તનૂલતાં જ્વલદ્ભજ્વાલૈરભ્રં કથાઙ્કુરૈઃ । પાતયિષ્યતિ હાહન્ત દૃષ્ટા વગ્નિમુદર્ચિષમ્ ॥ ૨૮॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર કુસુમશ્રેષ્ઠિ વિષાદયોગોનામ પ્રથમોઽધ્યાયઃ ।

૨

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ

શ્રી વાસવિકન્યકા દિવ્યરૂપદર્શનયોગઃ ઇત્યેવં ચિન્તયાનં તમ્ । પિતરં વીક્ષ વાસવી । કીર્તયન્તી પરામ્બાય્કે । કીરસમ્ભાષણાપ્રિયા તત્રાગચ્ચત્ મુદા સુભ્રૂઃ । પાણિના ધૃતશુકઃ ॥ ૧॥

પિતુરઙ્કુમુપાગમ્મ । હિમવન્ત મિવાદ્રિજા વિજ્ઞાય તન્નનશ્ચિન્તામ્ । વાચમાહ શુચિતા ॥ ૨॥

દેવ્યવાચઃ તાત કિં તાપ્યસે ચિન્તા । વ્યાકુલીભૂતચેતસા । યચ્ચિન્તિતં મનસિતે । ત દ્વિજ્ઞાય મેમિધઃ ॥ ૩॥

ઇત્યુક્ત સ્પ તદા પ્રાહ । કુસુમ્બો વાસવીં રહઃ । દીર્ઘમુષ્ણં વિનિશ્વસ્ય । નખાગ્રેરશુવિક્ષિપન્ દૈન્યાશાન્તિ સહમ । શોકચિત્તેનાભાષત ॥ ૪॥

કુસુમાર્ય ઉવાચઃ અયિ કલ્યાણિ તનયે કિં ભૂયાં મનસો વ્યથામ્ । સુકુમારીં તનૂવરીમ્ । ચામ્પેયકલિકો સમામ્ ॥ ૫॥

યોગ્યાં દિવ્યવિભૂષાભ્યામ્ । કુસુમાદપિ કોમલામ્ । સ્ટલિઙ્ગોતીર્ણ દ્વિગ્દાલે જ્વાલાલીઢ નભોન્તરે ॥ ૬॥

પાતયિષ્યસિ હા વહ્ । પ્રાણેભ્ય મધુરન્નહિ । પુત્રાન્નિત્રાણિ દારાંશ્ચ । મણીનપિ ધનાનિ ચ હાન્તું શક્ટોતિ જનત । પ્રાણત્રાણકૃતે પુનઃ ॥ ૭॥

એતત્રાણાય ન પ્રાણાન્ । મુચ્ચન્તે કે હિ ભૂતલે ॥ ૮॥

દત્વા ત્વામનુકૂલાય । વરાય પ્રીતચેતસા । પત્યા સહ પ્રમોદેન । સ્થિતાં દ્રષ્ટું ન મે વિધિઃ । મમ ભાગ્યવિહીનસ્ય । કથં તાદૃશ યોગ્યતા ॥ ૯॥

ઇત્યાદિ વિવિધાલાપાન્ । વદન્તં પિતરં તદા । વીક્ષ પ્રાહ તનુ સ્નેહા વાસવી મૃદુભાષિણી ॥ ૧૦॥

દેવ્યવાચઃ મભૂદે તાદૃશી ચિન્તા । તાત કેવલમઘ તે । લોલાશ્વત્થદળાગ્રસ્થ । જલબિન્દૂપમં વપુઃ ॥ ૧૧॥

સન્ત્યજય ચામયગ્રસ્તમ્ । અશુચિ સૈર્યવર્જિતમ્ । નિત્યં મત્વા વિમોહેન । કો રક્ષેત બુધો જનઃ ॥ ૧૨॥

નદ્યાં યથા મિથસ્વણાઃ । મિળિતાક્ષણમાત્ર ચ । તથા સંસ્કૃતિ પાદોદ્ । મિળિતા પુત્રબાન્ધવાઃ ॥ ૧૩॥

સ્વયમેવ વિભજ્યન્તે । તદષ્યણણીવ કાલતઃ । નૈવાત્ર મોહઃ કર્તવ્યૂ । ધીરચિત્તેરવાદૃશૈઃ ॥ ૧૪॥

આત્તા નિત્યો જનિમ્મતિ । નાશાસ્તન્તુ વરણઃ । નિત્ય નિરઞ્જનઃ શાન્તઃ । નિર્વિકારઃ નિરામયઃ ॥ ૧૫॥

ન ચૈન ક્ષ્નન્તિ શસ્ત્રાણિ । સલિલં ન નિમજ્જયેત્ । ન દહેત્ વહિરનમ્ । ન વૈ વાયુશ્ચ શોષયેત્ ॥ ૧૬॥

ન પિપાસા ક્ષુધા ચૈવ । ના લજ્જા નાસ્ય સાધ્વસમ્ । પ્રાકૃતાનિ તુ મન્યસ્વ । સર્વાત્યેતાનિ નાત્મનઃ ॥ ૧૭॥

પકૃત્યા પ્રતિબધ્દસ્સન્ । સંસરત્યેષ સન્તતમ્ । યદાત્મા જ્ઞાયતે સ્ટેન । નિર્વૃતિઃ પરમા તદા ॥ ૧૮॥

તસ્માન્ચ મૃતીવાસ્ય । નૈવસ્થ ઇતિ નિશ્ચિતમ્ । કુલધર્મ પ્રતિષ્ઠાય્કે । વસુક્કા સ્થિરં ક્ષરમ્ । પરામ્બા પ્રતિપદ્ય । પદં પરમનિર્વૃતે ॥ ૧૯॥

શ્રુત્વા તદ્વચનં સર્વમ્ । ગૂઢાર્થમતિ વિતઃ । અપ્પચ્ચત્તાં મહિમતરમ્ । અપૂર્વાર્થ પ્રભાષિણીમ્ ॥ ૨૦॥

કથં જાનામિ તે વાક્યં દૃવં સત્યાર્થગર્ભિતમ્ । અત્યુદ્ભરિત માકણર્ય સ્વસ્વરૂપમદર્શયત્ ॥ ૨૧॥

વિદ્યુત્સુઞ્જ નિભાકારમ્ । તટિત્તોટિ વિડમ્બિતામ્ । સૂર્યચન્દ્રાગ્નિ સઙ્કાશામ્ । પ્રભાવ્યાપ્ત દિગન્તરામ્ ॥ ૨૨॥

ચતુર્ભુજાં મહાદેવીં સુન્દરશૂ શુચિતામ્ । તાટઙ્કયુગળાભ્યાં ચ વિરાજિત કપોલકામ્ ॥ ૨૩॥

કિરીટહારકેયૂર મણિનૂપુર શોભિતામ્ । સ્વર્ણામ્બરધરાં દેવીં નિગમાબ્દ કરામ્બુજામ્ । વરદાભય હસ્તાભ્યાં પ્રાદુર્ભૂતાં દદર્શનઃ ॥ ૨૪॥

તતો દર્શવૈ દેવીમ્ । વ્યાપ્ય લોકત્રયિં ષા । નમામ શિરસા ભૂયો । સ્તોતું સમુપચક્રમે ॥ ૨૫॥

કુસુમાર્ય ઉવાચઃ નમસ્ત દેવદેવેશિ । નમસ્તે લોકપૂજિતે । શ્રીવાણિ ગિરિજારૂપે ॥ ૨૬॥

નમસ્તે વિશ્વબાન્ધવિ નમસૈલોક્ય જનનિ । નમસ્તે ભક્તપાલિનિ । સંસારસાગરે મગ્નાનસ્માનુદ્ધર કન્યકે ॥ ૨૭॥

નમો દેવ્ મહાદી । માતાય્કે સતતં નમઃ । નમઃ વાસ ભદ્રાય્કે । નિયતાઃ પ્રણતા સ્વતામ્ ॥ ૨૮॥

તામગ્નિ વર્ણા૦। તપસા જ્વલન્તીમ્ । વૈરોચનીં કર્મ । ફલેષુ જુષ્ટામ્ ॥ ૨૯॥

દુર્ગા૦ દેવીમ્ । શરણમહં પ્રપદ્ય । સુતરસિતરસે નમઃ ॥ ૩૦॥

ૐ ક્લીં શ્રીં આદિશકૈ ચ વિદ્મહે । વાસવી દેવી ચ ધીમહિ । તન્ન કન્યા પ્રચોદયાત્ ॥ ૩૧॥

યસ્યાસુ જઠરે સન્તિ । બ્રહ્માણ્ડાનિ ચ કોટયઃ । નૈવ યસ્ય સુતા જાતા । કો વા સ્યાત્યત્તમો ભુવિ ॥ ૩૨॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્તે શ્રીવાસવિ કન્યકા દિવ્યરૂપદર્શન યોગોનામ દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ ।

3

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ તૃતીયોઽધ્યાયઃ

સૃષ્ટિવિજ્ઞાન માયાસ્વરૂપયોગઃ કુસુમાર્ય ઉવાચઃ સર્વવેદાન્ત સંસિદ્મ્ । તદ્રૂપં હિ મે તથા । યોગં ચ ઔપનિષદમ્ । જ્ઞાનં ચ શ્ૃતિસમ્મતમ્ ॥ ૧॥

સાલઙ્કાયનોવાચઃ ઇતિ તસ્ય વચશ્રુત્વા । પ્રસન્ન મુખપઙ્કજા । વકુમારભતામ્બા સા । રહસ્યં શ્ૃતિગૂહિતમ્ ॥ ૨॥

દેવ્યવાચઃ અહમેવાસ પૂર્વન્તુ । નાન્યચ્ચિદ્ વિશોત્તમ! તદાત્મરૂપચિત્સંવિત્ । પરબ્રહ્મકનામકમ્ ॥ ૩॥

અપ્રતર્ક્કમનિર્દેશ્યમ્ । અનૌપમ્ય મનામયમ્ । તસ્ય કા ચિત્તસ્સિદ્ધા । શક્તિર્માયેતિ વિશ્રુતા ॥ ૪॥

પાવકસ્શિષ્ટતેવેય । ઉષ્ણાંશોરિવ દીધિતિઃ । ચન્દ્રસ્ય ચન્દ્રિકે વેય । અમેયં સહજા ધ્રુવા ॥ ૫॥

તસ્માત્ કર્માણિ જીવાનામ્ । જીવાઃ કાલાશ્ચ સચ્ચરે । અભેદેન વિલીનાસ્સુઃ । સુષુપ્ત વ્યવહારવત્ ॥ ૬॥

ન સતી સાનાસતીસાના । ઉભયાત્રા વિરોધતઃ । એતદ્વિલક્ષણા કાચદ્ । વસ્તુ ભૂતાસ્તિ સર્વદા ॥ ૭॥

સ્વશક્તશ્ચ સમાયોગાદ્ । અહં બીજાત્યતાં ગતા । સ્વાધારાવરણાત્તસ્યા । દોષત્વં ચ સમાગમ્ ॥ ૮॥

ચૈતન્યસ્ય સમાયોગાત્ । નિમિત્તત્વં ચ કથ્યતે । પ્રપચ્ચ પરિણામાચ્ચ । સમવાયિત્વમુચ્યતે ॥ ૯॥

સ પુનઃ કામકર્માદિ । યુક્તયા સ્ત્રીય માયયા । પૂર્વાનુભૂત સંસ્કારાત્ । કાલકર્મ વિપાકતઃ ॥ ૧૦॥

અવિવેકાચ્ચ તસ્ય । વિસૃષ્ટાવાન્ પ્રજાયતે । અબુદ્ધિપૂર્વ સ્પર્ષોઉયમ્ । કથિતસ્તે વિશાધિપ ! ॥ ૧૧॥

એતદ્દિ મયા પ્રોક્તમ્ । મમ રૂપમલૌકિકમ્ । અવ્યાહૃતં તદવ્યક્તમ્ । માયા શબલમિત્યપિ ॥ ૧૨॥

પ્રોચ્યતે સર્વશાસ્ત્રેષુ । સર્વકારણ કારણમ્ । તત્ત્વાનામાદિભૂતં ચ । સચ્ચિદાનન્દ વિગ્રહમ્ ॥ ૧૩॥

સર્વકર્મ ઘનીભૂતમ્ । ઇચ્ચાજ્ઞાન ક્રિયાશ્રયમ્ । હ્રીઙ્કાર મન્ત્રવાચ્યમ્ । તદાદિ તત્ત્વં તદુચ્યતે ॥ ૧૪॥

તસ્માદાકાશ ઉત્પન્ન । શબ્દતન્માત્ર રૂપકઃ ।
ભાવેતૃર્શાત્મકો વાયુઃ । તેજોરૂપાત્મકં પનઃ ॥ ૧૫॥

જલં રસાત્મકં પશ્ચાત્ । તતો ગન્ધાકા ધરા । શબૈક ગુણ આકાશો । વાયુ સ્પર્શરવાન્વિતઃ ॥ ૧૬॥

શબ્દ સ્પર્શરૂપગુણં ચ । તેજઃ ઇત્યુચ્યતે બુધૈઃ । શબ્દ સ્પર્શરૂપરસૈ । રાષો વેદ ગુણાસ્કૃતાઃ ॥ ૧૭॥

શબ્દ સ્પર્શરૂપરસ । ગન્ધોઃ પઞ્ચગુણા ધરા તેલ્લોભવન્નહત્તૂત્રમ્ । યલ્લિંઙ્ગં પરિચક્ષતે ॥ ૧૮॥

વાયુર્વૈગૌતમ સૂત્રં વાયુના વૈ
૯૯૯??
તેષાં રજોઽશૈર્જાતાનિ । કમાત્ કર્મેન્દ્રિયાણિ ચ । પ્રત્યેકં મિળિત્સૈસ્સૈસ્તુ । પ્રાણો ભવતિ પઞ્ચદા ॥ ૨૭॥

હૃદિ પ્રાણો ગુદે પાનોઽપાનો નાભિસ્તસ્તુ સમાનકઃ । કણ્ઠદેશેષ્યુદાન સ્યાત્ । વ્યાનઃ સર્વ શરીરગઃ ॥ ૨૮॥

જ્ઞાનેન્દ્રિયાણિ પઞ્ચૈવ । પઞ્ચકર્મેન્દ્રિયાણિ ચ । પ્રાણાદિ પઞ્ચકં ચૈવ । ધિયા ચ સહિતં મનઃ ॥ ૨૯॥

એતત્ સૂક્ષ્મ શરીરં સ્યાત્ । આત્મન્ચમ લિઙ્ગં યદુચ્યતે । તત્ર યાઃ પ્રકૃતિઃ પ્રોક્તા । સા રાજન્ દૈવિધા સ્ટતા ॥ ૩૦॥

સત્તાત્નિકા તુ માયા સ્યાત્ । અવિદ્યા ગુણમિતા । સ્વાશ્રયં યાતુ સંરક્ષેત્ । સા માયેતિ નિગદ્યતે ॥ ૩૧॥

તસ્યાં યત્પતિબિમ્બં સ્યાત્ । બિમ્બભૂતસ્ય ચેષિતુઃ । સ ઈશ્વરસ્સમાખ્યાતઃ । સ્વાશ્રય જ્ઞાનવાન્ પરઃ ॥ ૩૨॥

સર્વજસર્વકર્તા ચ । સર્વાનુગ્રહકારકઃ । અવિદ્યાયાં તુ યચ્ચિત્ । પ્રતિબિમ્બં વિશાધિપ ॥ ૩૩॥

તદેવ જીવમજ્જ સ્યાત્ । સર્વ દુઃખાશ્રયં પુનઃ । દ્વયોરપીહ સંપ્રોક્તમ્ । દેહત્રયમવિદ્યયા ॥ ૩૪॥

કરોતિ વિવિધં વિશ્વમ્ । નાનાભોગાશ્રયં પુનઃ । મચ્છક્તિપ્રેરિતો નિત્યમ્ । રાજન્ સર્વં પ્રકલ્પિતઃ ॥ ૩૫॥

માયાશક્તિ સદ્રૂ પમ્ । જગર્વં ચરાચરમ્ । સાપિ મત્તઃ પૃથક્ષાયા । નાવ પરમાર્થતઃ ॥ ૩૬॥

વ્યવહાર દૃશા સેયમ્ । વિદ્યામાયેતિ વિશ્રુતા । તત્ત્વદૃષ્ટાતુ નાવ । તત્ત્વમેવાસ્તિ કેવલમ્ ॥ ૩૭॥

સાહં સર્વં જગત્સુષ્ટા । તદન્તઃ પ્રવિશામ્યહમ્ । માયાકર્માદિ સહિતાગિરે પ્રાણ પુરસ્પરા ॥ ૩૮॥

ઉપાધિભેદાદ્ભિન્નાહમ્ । ઘટાકાશાદયો યથા । ઉચ્ચનીચાદિ વસ્તનિ । ભાસયન્ ભાસ્કરસ્સદા । ન દૂષ્યતિ તથૈવાહમ્ । દોષૈર્લિપ્તા કદાપિ ન ॥ ૩૯॥

મયિ બુદ્ધ્યાદિ કર્તૃત્વમ્ । મન્યશૈવાપરે જનાઃ । વદન્તિ ચાત્મા કર્તેતિ । વિમૂઢા ન સુબુદ્ધયઃ ॥ ૪૦॥

અહં સાક્ષી જગચ્ચક્ષુર્ । અલિપ્તઃ સર્વકર્મભિઃ । અવિકારોઽપ્રમેયોશમ્ । અવ્યક્કો વિશ્વગોઽવ્યયાઃ ॥ ૪૧॥

અહમેવ પરમ્બ્રહ્મા । વ્યયાનન્દાત્મકં નૃપ ! મોહયત્યખિલાન્માયા । શ્રેષ્ઠાન્ મમ નરાનિમૂન્ ॥ ૪૨॥

રજ્જુર્યથા સર્પમાલા । ભેદૈરેકા વિભાતિ હિ । તથૈવેશાદિ રૂપેણ । ભાસ્મ્યહં નાત્ર સંશયઃ ॥ ૪૩॥

માયા સા પરભેદસ્ય । હેતુર્નાન્યઃ કદાચન । મયિ સર્વમિદં પ્રોતં ઓતં ચ વિશશેખરા ! ॥ ૪૪॥

સર્વદા ષડ્વકારેષુ । તાનિયં યોજયેત્ ભશં હિત્વા ચાપટલં જન્તુર્ । અનેકૃર્જન્નભિશનૈઃ ॥ ૪૫॥

અજ્ઞાન ભેદતસ્તદ્વત્ । માયયા ભેદસ્તથા । જીવેશ્વર વિભાગશ્ચ । કલ્પિતો માયવ તુ ॥ ૪૬॥

* ઘટાકાશ મહાકાશ । વિભાગઃ કલ્પિતો યથા । તથૈવ કલ્પિતો ભેદો । જીવાત્મ પરમાત્મનોઃ ॥ ૪૭॥

યથા જીવબહુત્વં ચ । માયયા ન સ્વભાવતઃ । તથેશ્વર બહુત્વં ચ । માયયા ન સ્વભાવતઃ ॥ ૪૮॥

દેહેન્દ્રિયાદિ સઙ્ઘાત । વાસનાભેદભેદિતા । અવિદ્યા જીવભેદસ્ય । હેતુર્નાન્યઃ પ્રકીર્તિતઃ । ગુણાનાં વાસનાભેદ । ભેદિતાયા વિશાંવર ! ॥ ૪૯॥

વિરજ્ય વિન્દતિ બ્રહ્મ વિષયેષુ સુબોધતઃ । અચ્છેદ્યં શસ્તસઙ્ઘાતૈ । રદામનલેન ચ ॥ ૫૦॥

અક્ષેદ્યં ભૂપ સલિલૈ । રશોષ્ઠં મારુતેન ચ । અવધ્યં વધ્યમાનેઽપિ । શરીરેન્નરાધિપ ! ॥ ૫૧॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર સૃષ્ટિવિજ્ઞાન માયાસ્વરૂપ યોગોનામ તૃતીયોઽધ્યાયઃ ।

૪

ૐ શ્રીં શ્રીં
શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ ચતુર્થોઽધ્યાયઃ આત્મજ્ઞાનાન્વિત શક્તિપણવ ધ્યાનયોગઃ
(જીવબ્રહ્મૈકયોગઃ) દેવ્યવાચઃ પકૃતં શ◌ૃણુ રાજેન્દ્ર ! પરમાત્માત્ત જીવતામ્ । ઉપાધિયોગાત્સંપ્રાપ્તઃ । કર્તૃત્વાદિકમત્યુત ॥ ૧॥

ક્રિયાઃ કરોતિ વિવિધાઃ । ધર્માધર્મૈક હેતવઃ । નાના યોનિ સ્તતઃ પ્રાપ્ય । સુખદુઃખૈશ્ચ યુજ્યતે ॥ ૨॥

મનસ્તત્ત્વંસ્કૃતિ વશાત્ । નાનાકર્મરતસ્સદા । નાના દેહાન્ સમાપ્નોતિ । સુખદુઃખૈશ્ચ યુજ્યતે ॥ ૩॥

ઘટીયન્ત્રવદેતસ્ય । ન વિરામ કદાપિ હિ । અજ્ઞાનમેવ મૂલં સ્યાત્ । તતઃ કામઃ ક્રિયા સ્તતઃ ॥ ૪॥

તસ્માદજ્ઞાન નાશાય । યતીત નિયતં નરઃ । એતદ્ધિ જન્મસાફલ્યમ્ । યદજ્ઞાનસ્ય નાશનમ્ ॥ ૫॥

પુરુષાર્થ સમાપ્તિશ્ચ । જીવન્મુક્ત દશાપિ વા । અજ્ઞાનનાશને શક્તઃ । વિદ્યૈવતુ પટેયસિ ॥ ૬॥

અનર્થદાનિ કર્માણિ । પુનઃ પુનરુશન્નિ હિ તતો રાગસ્તતો દ્વેષઃ । તતોઽનર્થો મહાન્ ભવેત્ ॥ ૭॥

તસ્માત્ સર્વષયન । જ્ઞાનં સમ્પાદયેન્નરઃ । કુર્વન્નેવેહ કર્માણિ । અત્યણિતઃ કર્માપ્યવશ્યકમ્ ॥ ૮॥

શમો દમસ્તિતિક્ષા ચ । વૈરાગ્યં સત્વ સમ્ભવમ્ । તાવત્પર્યન્તમેવ સ્યુઃ । કર્માણિ ન તતઃ પરમ્ ॥ ૯॥

તદન્તે ચૈવ સન્ન્યસ્ય । સંશયેદ્ગુરુમાતૃવાન્ । શ્રોયં બ્રહ્મનિષ્ઠં ચ । છક્કા નિર્વ્યાજયા પુનઃ ॥ ૧૦॥

વેદાન્તશ્રવણં કુર્યાદ્ । નિત્યમેવમતન્દ્રિતઃ । તત્ત્વમસ્યાદિ વાક્યસ્ય । નિત્યમર્થં વિચારયેત્ ॥ ૧૧॥

તત્ત્વમસ્યાદિ વાક્યં તુ । જીવબ્રહ્મૈક બોધકમ્ । ઐક્ય જ્ઞાતે નિર્ભયસ્તુ । મદ્રૂપો હિ પ્રજાયતે ॥ ૧૨॥

પઞ્ચીકૃત મહાભૂત । સમ્ભૂત સ્કૂલદેહકઃ । ભોગાલયો જરાવ્યાધિ । સંયુત સર્વકર્મણામ્ ॥ ૧૩॥

જ્ઞાન કર્મેન્દ્રિયયુતમ્ । પ્રાણ પઞ્ચક સંયુતમ્ । મનો બુદ્ધિયુતં ચૈતત્ । સૂક્ષ્મં તત્કવયો વિદુઃ ॥ ૧૪॥

અપઞ્ચીકૃત ભૂતોત્થમ્ । સૂક્ષ્મદેહોસ્યમાત્મનઃ । દ્વિતીયોસ્યમુપાધિ સ્યાત્ । સુખાદેરવબોધકઃ ॥ ૧૫॥

અનાદ્યનિર્વાચ્યમિદમ્ । અજ્ઞાનં તુ તૃતીયકઃ દેહોસ્યમાતનો ભાતિ । કારણાત્કા ધરાધિપ ॥ ૧૬॥

ઉપાધિવિલયે જાતે । કેવલાત્કાવશિષ્યતે । દેહત્રયે પઞ્ચકોશા । અન્તસ્થાઃ સન્તિ સર્વદા ॥ ૧૭॥

પઞ્ચકોશ પરિત્યાગે । બ્રહ્મપુચ્છં હિ લભ્યતે । નેતિ નેતીત્યાદિ વાક્યર્ । મમ રૂપં યદુચ્યતે ॥ ૧૮॥

ન જાયતે પ્રિયતે વા કદાચિન્નાયં ભૂત્વા ભવિતા વા ન ભૂયઃ । અજો નિત્યઃ શાશ્વતોઽયં પુરાણો ન હન્યતે હન્યમાને શરીરે ॥ ૧૯॥

આદ્દરિન્દ તન્નિન્દ અણોરણીયાન્ મહતો મહીયાન્ આત્કાસ્ય જન્તોર્નિહિતં ગુહાયામ્ ॥ ૨૦॥

તમક્રતુઃ પશ્યતિ વીતશોકો ધાતુઃ પ્રસન્નાન્મહિમાનમસ્ય ॥ ૨૧॥

* આત્માનં રથિનં વિદ્દિ । શરીરં રથમેવ તુ । બુદ્ધિં તુ સારથિં વિદ્ધિ । મનઃ પ્રગ્રહમેવ ચ ॥ ૨૨॥

યસ્વવિદ્વાન્ ભવતિ ચ । અમનસ્કસ્સદાશુચિઃ । ન તત્પદમવાસ્કોતિ । સંસારં ચાધિગચ્છતિ ॥ ૨૩॥

૯૯૯??

ઈ હકાર સૂલ દેહ સ્યાત્ । રકારઃ સૂક્ષ્મદેહકઃ ઈકારઃ કારણાત્કાસ્ । હીઙ્કારોષં તુરીયકમ્ ॥ ૨૮॥

સમાધિકાલાતૂર્વં તુ । ભાવયિત્સેવ માદૃતઃ । તતો ધ્યાયેત્ નિમિષાકો । દેવીં માં જગદીશ્વરીમ્ ॥ ૨૯॥

હૃલ્લેખાદર્પણે નિત્યમ્ । અહં તુ પ્રતિબિમ્બિતા । તસ્માદલ્લેખયા દત્તમ્ । સર્વમન્ત્સેસ્સમર્ચિતમ્ ॥ ૩૦॥

પ્રાણાપાન્ સં કૃત્વા । નાસાભ્યન્તરચારિણે । નિવૃત્ત વિષયાકાઙ્ક્ષે । વીતદોષો વિમત્સરઃ ॥ ૩૧॥

ભક્ત્તા નિર્વ્યાજયા યુક્તો । ગુહાયાં નિસ્વને સ્થલે । હકારં વિશ્વમાત્માનમ્ । રકારે પ્રવિલાપયેત્ ॥ ૩૨॥

રકારં તૈજસં દેવમ્ । ઈકારે પ્રવિલાપયેત્ । ઈકારં પ્રાજ્ઞમાત્માનમ્ । હીઙ્કારે પ્રવિલાપયેત્ ॥ ૩૩॥

વાચ્ય વાચકતાહીનમ્ । દ્વૈતભાવવિવર્જિતમ્ । અખણ્ડં સચ્ચિદાનન્દમ્ । ભાવયેત્તચ્ચિખાન્તરે ॥ ૩૪॥

૯૯૯???

૫

તપસ્સન્તોષમાસ્તિક્યમ્ । દાનં દેવસ્ય પૂજનમ્ । સચ્છાસ્તં ચ સત્કર્માનુ । પ્લાનઃ જ્ઞાનાર્જનં તથા ॥ ૭॥

ઇદ્ધાન્ત શ્રવણં ચૈવ । હ્રીર્મતિશ્ચ જપે હુતમ્ । દશૈતે નિયમાઃ પ્રોક્તાઃ । મયા વૈશ્યસ્ય નાયક ! ॥ ૮॥

પદ્માસનં સ્વસ્તિકં ચ । ભદ્રં વજ્રાસનં તથા । વીરાસનમિતિ પ્રોક્તમ્ । કમાદાસન પઞ્ચકમ્ ॥ ૯॥

ઇડયાકર્ષયેદ્વાયુમ્ । બાહ્યં ષોડશ માત્રયા ।
ધારયેત્તૂરિતં યોગી । ચતુષ્પષ્ટાતુ માત્રયા । સુષુમ્મા મધ્યગં સમ્યગ્ । દ્વાત્રિંશન્નાત્રયા શનૈઃ ॥ ૧૦॥

નાડ્યા પિઙ્ગલયા ચૈવ । રેચયેદ્યોગવિત્તમઃ । પ્રાણાયામમિમં પ્રાહુ । ર્યોગશાસ્ત્ર વિશારદાઃ ॥ ૧૧॥

ભૂયો ભૂયો કમાત્તસ્ય બાહ્યમેવં સમાચરેત્ । માત્રાવૃદ્ધિ ક્રમેણૈવ । સમ્યગ્વાદશ ષોડશ ॥ ૧૨॥

ઉત્તમસ્ય ગુણાવ્યાપ્તિઃ । યાવચ્ચલ નમિપ્યતે । ઇન્દ્રિયાણાં વિચરતામ્ । વિષયેષુ નિરર્ગળમ્ ॥ ૧૩॥

સમત્વભાવના નિત્યમ્ । જીવાત્મપરમાત્મનોઃ । સમાધિમાકુર્મુનયઃ । પ્રોક્તમષ્ટાઙ્ગ લક્ષણમ્ ॥ ૧૪॥

વિશ્વં શરીરમિત્યુક્તમ્ । પઞ્ચભૂતાત્મકં નૃપ ! ચન્દ્રસૂર્યાગ્નિ તેજોભિર્ । જીવબ્રહ્મૈવ રૂપકમ્ ॥ ૧૫॥

તિસ્તઃ કોટ્યસ્તદર્થેન । શરીરે નાડયો મતાઃ । તાસુ મુખાદશપ્રોક્તાઃ । તાભ્યસિસ્ર વ્યવસ્થિતા ॥ ૧૬॥

પ્રધાના મેરુદણ્ડેસ્ત્ર । ચન્દ્ર સૂર્યાગ્નિરૂપિણિ । ઇડા વામે સ્થિતા નાડી । શુભ્રા તુ ચન્દ્રરૂપિણી ॥ ૧૭॥

૯૯૯???
તદૂર્ધ્વેષનાહતં પદ્મમ્ । ઉદ્યદાદિત્ય સન્નિભમ્ । કાદિઠાન્તદલૈરર્ક । પ સમધિષ્ઠિતમ્ ॥ ૨૭॥

તન્મધ્યે બાણલિઙ્ગં તુ । સૂર્યાયુત સમપ્રભમ્ । શબ્દબ્રહ્મમયં શબ્બા । નાહતં તત્ર દૃશ્યતે ॥ ૨૮॥

અનાહતાખ્યં તત્પદમ્ । મુનિભિઃ પરિકીર્તિતમ્ । આનન્દસદનં તત્તુ । પુરુષાધિષ્ઠિતં પરમ્ ॥ ૨૯॥

તદૂર્ધ્વં તુ વિશુદ્ધામ્ । દલષોડશપઙ્કજમ્ । સ્વરૈર્ષોડશભિર્યુક્તમ્ । ધૂમ્રવર્ણં મહાપ્રભમ્ । વિશુદ્દં તનુતે યસ્માત્ । જીવસ્ય હંસલોકનાત્ ॥ ૩૦॥

વિશુદ્દં પદમાખ્યાતમ્ । આકાશાખ્યં મહાદ્ભુતમ્ । આજ્ઞાચક્રં તદૂર્ધ્વ તુ । આત્રનાધિષ્ઠિતં પરમ્ ॥ ૩૧॥

આજ્ઞાસઙ્ક્રમણં તત્ર । તેનાજેતિ પ્રકીર્તિતમ્ । દ્વિદળં હક્ષ સંયુક્તમ્ । પદ્મં તત્સુમનોહરમ્ ॥ ૩૨॥

કૈલાસાખ્યં તદૂર્ધ્વં તુ । રોધિની તુ તદૂર્ધ્વતઃ એવં ત્વાધાર ચક્રાણિ । પ્રોક્તાનિ તવ સુવ્રત ! ॥ ૩૩॥

સહસ્રારયુતં બિન્દુ । સ્થાનં તદૂર્ધ્વમ્સ્થિતમ્ । ઇત્યેતત્કથિતં સર્વમ્ । યોગમાર્ગમનુત્તમમ્ ॥ ૩૪॥

આદ્ પૂરકયોગેના । પ્યાધારે યોજયેન્નરઃ । મૂલાધારાન્તરે શક્તિ । સ્તામાકુઞ્ચ્ય પ્રબોધયેત્ ॥ ૩૫॥

લિઙ્ગભેદક્રમેણૈવ । બિન્દુચક્રં ચ પ્રાપયેત્ । પરમાત્નાં પરાશક્તિમ્ । એકીભૂતાં વિચિન્તયેત્ ॥ ૩૬॥

તન્નો સ્થિતામૃતં યત્તુ । દૃતલાક્ષારસોપમમ્ । પાયયિત્વા તુ તાં શક્તિમ્ । માયાખ્યાં યોગસિદ્ધિદામ્ ॥ ૩૭॥

પટ્ચક્રદેવતાસ્તત્ર । સન્તૃપ્તામૃતધારયા । આનયેત્તેન માર્ગેણ । મૂલાધારં તતસ્સુધીઃ ॥ ૩૮॥

એવમભ્યસ્યમાનસ્યા । પ્યહન્યહનિ નિશ્ચિતમ્ । જરામરણદુઃખાદ્ય । ર્મુચ્યતે ભવબન્ધનાત્ ॥ ૩૯॥

પૂર્વોક્ત દૂષિતા મન્ત્રા । સર્વે સિદ્ધન્તિ નાન્યથા । યે ગુણાસ્વન્તિ દેવ્યા મે । જગન્માતુર્યથા તથા ॥ ૪૦॥

તે ગુણાસ્વાધકવરે । ભવન્તૈવ ન ચાન્યથા । ઇત્યેવં કથિતં તાત । વાયુધારણમુત્તમમ્ ॥ ૪૧॥

દિક્કાલાદ્યનવચ્ચિન્નં દેવ્યાં ચેતો નિધાય ચ । તન્મયો ભવતિ ક્ષિપ્રમ્ । જીવબ્રહ્મણ્ય યોજનાત્ ॥ ૪૨॥

અથવા સમલં ચેતો । યદિ ક્ષિષં ન સિદ્ધતિ । તદાવયવ યોગેન । યોગી યોગાન્ત્યમભ્યસેત્ ॥ ૪૩॥

યાવન્મનો લયં યાતિ । દેવ્યા સંવિધિ ભૂપતિ તાવદિષ્ટમનું મમ્ । જપહોમૈ સ્પમભ્યસેત્ ॥ ૪૪॥

મન્ત્રાભ્યાસેન યોગેન । જેયજ્ઞાનાય કલ્પતે । ન યોગેન વિના મન્ત્રો । ન મન્ત્રેણ વિના હિ સઃ ॥ ૪૫॥

દ્વયોરભ્યાસ યોગો હિ । બ્રહ્મસંસિદ્દિકારણમ્ । તમઃ પરિવૃતે ગેહે । ઘટો દીપેન દૃશ્યતે ॥ ૪૬॥

એવં માયાવૃતો હ્યાત્મા । મનુના ગોચરીકૃતઃ ઇતિ યોગવિધિઃ કૃત્વઃ । સાઙ્ગઃ પ્રોક્રો મયાધુના ॥ ૪૭॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર અષ્ટાઙ્ગયોગ સમન્વિત કુણ્ડલિનીયોગોનામ પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ ।

૬

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ ષષ્ટોઽધ્યાયઃ

કર્મયોગઃ કુસુમાર્ય ઉવાચઃ યોગં ચ કર્મસહિતમ્ । જ્ઞાનં ચ શ્ૃતિસમ્મતમ્ । વદસ્વ દેવદેવેશિ । ભક્તિયોગં મહત્તરમ્ ॥ ૧॥

દેવ્યવાચઃ તમિદાનીમહં વક્ષે । શૃણુ યોગં મહોત્તમમ્ । શૃત્વાય મુચ્યતે જન્તુઃ । પાપેભ્યો ભવસાગરાત્ ॥ ૨॥

યામિમાં પુષ્ટિતાં વાચમ્ । પ્રશંસન્તિ શૃતિરિતામ્ । ત્રયી વાદરતા મૂઢા । સ્તતોન્યન્તેડપિન ॥ ૩॥

કુર્વન્તિ સતતં કર્મ । જન્મમૃત્યુફલપ્રદમ્ । સ્વર્ગૈશ્વર્યરતાઃ વ્યસ્ત । ચેતનાઃ ભોગવૃદ્ધયઃ ॥ ૪॥

સમ્પાદયન્તિ તે ભૂપ । સ્વાત્મના નિજબન્ધનમ્ । સંસારચક્રં યુઞ્જન્તિ । જડાઃ કર્મપરાઃ નરાઃ ॥ ૫॥

યસ્ય યદ્વિહિતં કર્મ । તત્કર્તવ્યં મદર્પણમ્ । તતો સ્વકર્મ બીજાના । મુચ્છિન્નાસ્સુઃ મહાઙ્કુરાઃ ॥ ૬॥

અનારમ્ભેણ વિધાનામ્ । નિષ્ક્રિયઃ પુરુષો ભવેત્ । ન સિદ્ધિં યાતિ સન્ત્યાગાત્ । કેવલં કર્મણો નૃપ ! ॥ ૭॥

કદાચિદક્રિયઃ કોડપિ । ક્ષણં નૈવાવતિષ્ઠતે । અસ્વતન્ત્રઃ પ્રકૃતિજૈઃ । ગુણૈઃ કર્મ ચ કાર્યતે ॥ ૮॥

અકર્મણઃ શ્રેષ્ઠતમમ્ । કર્માણીહ કૃતં તુ યત્ । વર્મણઃ સ્થિતિરષ્યસ્યાત્ । કર્મણો નૈવ સેતૃતિ ॥ ૯॥

કર્મણા શુદ્ હૃદયોભેદબુદ્િ મુપૈષ્યતિ । સ ચ યોગસ્સમાખ્યા । અમૃતત્વાય હિ કલ્પતે ॥ ૧૦॥

જહાત યદિ કર્માણિ । તતસ્સિદ્િં ન વિન્દતિ । અદૌક્ષાને નાધિકારઃ । કર્મવ સ યુજ્યતે ॥ ૧૧॥

તસ્માત્ કર્માણિ કુર્વિત । બુદ્ધિયુત્તો નરાધિપ ! ન ત્વકર્મા ભવેત્તોડપિ । સ્વધર્મત્યાગવાંસ્તથા ॥ ૧૨॥

૯૯૯??

ઊર્જે ભવન્તિ ભૂતાનિ । મેઘાદન્નસ્ય સમ્ભવઃ । યજ્ઞોર્ભવન્તિ મેઘાનિ । કર્માદ્યજ્ઞાનિ સમ્ભવમ્ ॥ ૧૮॥

બ્રહ્મ કર્મમુત્તન્નમ્ । મત્તો બ્રહ્મસમુદ્ભવઃ । અતો યચ્છે ચ વિશ્વેસ્મિન્ । સ્થિતં માં વિદ્ધિ ભૂમિપ ! ॥ ૧૯॥

વર્ણાન્ સૃષ્ટા વદં ચાહ । સયજ્ઞાં સ્તાન્ પુરા પ્રિય । યજેન ઋધ્યતામેષઃ । કામદઃ કલ્પવૃક્ષવત્ ॥ ૨૦॥

ચત્વારો હિ મયા વર્ણાઃ । રજસ્સત્વતમોડ૦શતઃ । કર્માંશતશ્ચ સંસૃષ્ટાઃ । મર્ત્યલોકે મયાનઘ ॥ ૨૧॥

સુરાંશ્ચાન્નેન પ્રીણધ્વમ્ । સુરાસ્તે પ્રીણયં તુ વઃ । લભધ્વં પરમં સ્થાનમ્ । અન્નોન્ય પ્રીણનાત્ સ્થિરમ્ ॥ ૨૨॥

ઇષ્ટાઃ દેવાઃ પ્રદાસ્યન્તિ । ભોગાનિષ્ટાન્ સુતર્પિતાઃ । તૈર્દતાન્ તાન્નરબ્ધો દત્વા ભુઙ્ક્ત સ તસ્કરઃ ॥ ૨૩॥

હુતાવશિષ્ટ ભોક્તારો । મુક્તાઃ સ્યુઃ સર્વપાતકૈઃ । આદ્યન્ત્યનો મહાપાપાઃ । આત્મહેતોઃ પચન્તિ યઃ ॥ ૨૪॥

અહમગ્નિરહં હોતા । હુતં યન્ન ચાર્પિતમ્ । બ્રહ્માસ્તવ્યં ચ તે નાથ । બ્રહ્મવ તો રતઃ ॥ ૨૫॥

યોગિનઃ કેચિદપરે । દિષ્ટં યજ્ઞ વદન્તિ ચ । બ્રહ્માસ્મિરેવ યજ્યો વૈ । ઇતિ કેચન મેતરે ॥ ૨૬॥

સંયમાગ્સ્ પરે ભૂપ ! । ઇન્દ્રિયાપજુહ્યતિ । કરણેષ્ટન્ને તદ્વિષયાન્ । શબ્દાદીનુપજુદ્વતિ ॥ ૨૭॥

પ્રાણાનામિન્દ્રિયાણાં ચ । પરે કર્મણિ કૃત્યશઃ । નિજાત્મરતિ રુપાગ્સ્ । જ્ઞાનદીપ્ત પ્રજુદ્વતિ ॥ ૨૮॥

પ્રવીણ તપસા વાપિ । સ્વાધ્યાયેન ચ કેચન । તીવવ્રતેન યતિનઃ । જ્ઞાનેનાપિ યજન્તિ મામ્ ॥ ૨૯॥

પ્રાણેડપાનં તથા પ્રાણમ્ । અપાને પ્રક્ષિપન્તિ યે । રુધ્વા ગતીક્ટોભયોજ્ । પ્રાણાયામ પરાયણાઃ ॥ ૩૦॥

જિત્વા પ્રાણાન્ પ્રાણગતીરુપજુદ્વતિ તેષુ ચ । એવં નાના યજ્ઞરતાઃ । યજ્ઞધ્વંસિત પાતકાઃ ॥ ૩૧॥

નિત્યં બ્રહ્મષયાન્ત્યેતે । યજ્ઞશિષ્ટામૃતાશિનઃ । અયજ્ઞકારિણો લોકો । નાયમન્યઃ કુતો ભવેત્ ॥ ૩૨॥

કાયિકાદિ ધા ભૂતાન્ । યજ્ઞાશ્વેદે પ્રતિષ્ઠિતાન્ । જ્ઞાત્વા તાનખિલાન્ ભૂપ ! । મોક્ષસેસ્ખિલ બન્ધનાત્ ॥ ૩૩॥

તત્રાપિ ત્વમશક્તશેત્ । કુરુ કર્મમદર્પણમ્ । મમાનુગ્રહતશૈવમ્ । પરાં નિર્વૃત્તિ મૈષ્યસિ ॥ ૩૪॥

ૐ ક્રીં શ્રીં અથૈતદશ્યમનુષ્ટાતુમ્ । ન શક્ટોડસિ તથા કુરુ । પ્રયત્નતઃ ફલત્યાગમ્ । ત્રિવિધાનાં હિ કર્મણામ્ ॥ ૩૫॥

શ્રેયસી બુદ્ધિરાવૃત્તે । સ્તતો ધ્યાનં પરં મતમ્ । તતોડખિલ પરિત્યાગઃ । તતશ્યાન્તિર્ગરીયસી ॥ ૩૬॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર કર્મયોગોનામ ષષ્ટોડધ્યાયઃ ।

૭

શ્રી વાસવિદેશીગીતા અથ સપ્તમોડધ્યાયઃ ।
જ્ઞાનયોગઃ સર્વેષાં ભૂપ ! યજ્ઞાનામ્ । જ્ઞાનયજ્ઞ પરો મતઃ । અખિલં લીયતે કર્મ । જ્ઞાને મોક્ષસ્ય સાધને ॥ ૧॥

પાવયન્ત્યખિલાન્ લોકાન્ । વશીકૃત જગત્રયાઃ । કરુણાપૂર્ણ હૃદયાઃ । બોધયન્ત્યપિ કાંશ્ચન ॥ ૨॥

જીવન્મુક્તાઃ હૃદે મગ્નાઃ । પરમાનન્દરૂપિણિ । નિમીલ્યાક્ષિણિ પશ્યન્તઃ । પરબ્રહ્મ હૃદિસ્થિતમ્ ॥ ૩॥

ધ્યાયન્તઃ પરમં બ્રહ્મ । ચિત્તે યોગ વશીકૃતમ્ । ભૂતાનિ સ્વાત્મના તુલ્યમ્ । સર્વાણિ ગણયન્તિ તે ॥ ૪॥

બહિર્દૃષ્ટા ચ સમયા । હૃત્પયાલોકયેત્ પુમાન્ । સુખે દુઃખે તથામર્ષે । હર્ષે ભીત્ સમો ભવેત્ ॥ ૫॥

રોગાપ્ ચૈવ ભોગાપ્ । વાજયે વિજયેડપિ ચ । શિયોડયોગે ચ યોગે ચ । લાભેજલાભે મૃતાવપિ ॥ ૬॥

જ્ઞાન વિજ્ઞાન સંયુક્ત । દ્વિજે ગવિ ગજાદિષુ । સમેક્ષણાઃ મહાત્માનઃ । પણ્ડિતાઃ સ્વપચે શુનિ ॥ ૭॥

પ્રિયાપ્રિયે પ્રાપ્ત હર્ષ । દ્વેપ્ યે પ્રાપ્નુવન્તિ ન । બ્રહ્માશ્રિતા અસમ્મૂઢાઃ । બ્રહ્મજ્ઞાસ્પમબુદ્ધયઃ ॥ ૮॥

માનેવમાને દુઃખે । સુખી સુહૃદિ સાધુપુ । મિમિત્તેષ્યુદાસીને । દ્વેષ્ટે લોષ્ટે ચ કાઞ્ચને ॥ ૯॥

સમોશં વસ્તુજાલેષુ । પશ્યન્તર્બહિઃ સ્થિતમ્ । સૂર્યે સોમે જલે વહ્ । શિવે શક્કાં તથાડનિલે ॥ ૧૦॥

અદ્વન્દ્વમત્સરો ભૂત્વા । સિદ્ધસિદ્ સમશ્ચયઃ । યથા પ્રાવ સન્તુષ્ટઃ । કુર્વન્ કર્મ ન બધ્યતે ॥ ૧૧॥

અખિલૈર્વિષપ્રમુક્કે । જ્ઞાનવિજ્ઞાનવાનપિ । યજ્ઞાર્થં તસ્ય સકલમ્ । કૃતં કર્મ વિલીયતે ॥ ૧૨॥

૯૯૯??

યતસ્તાનિ પરાણ્યાહુ । સ્નેભ્યશ્ચ પરમં મનઃ । તતોઽપિ હિ પરાબુદ્ધિરાત્મા બુદ્ધ પરો મતઃ ॥ ૨૬॥

બુધૈવ માત્મનાત્માનઃ । સંસ્તાત્યાન માત્મના । હત્વા શત્રું કામરૂપમ્ । પરં પદમવાપ્નુયાત્ ॥ ૨૭॥

વાસનાસહિતાત્ આદ્યાત્ । સંસારકારણાત્ દૃઢાત્ । અજ્ઞાનબન્ધનાત્ જન્તુઃ । બુદ્ધાયં મુચ્યતેસ્મિલાત્ ॥ ૨૮॥

નાનાસઙ્ગાન્ જનઃ કુર્વન્ । નૈકં સાધુસમાગમમ્ । કરોતિ તેન સંસારે । બન્ધનં સમુપૈતિ સઃ ॥ ૨૯॥

સત્સઙ્ગાત્ ગુણસમ્ભૂતિઃ । આપદાં લય એવ ચ । સ્વહિતં પ્રાપ્યતે સર્વૈરિહલોકે પરત્ર ચ ॥ ૩૦॥

ઇતરં સુલભં રાજન્ !! સત્સઙ્ગોતીવ દુર્લભમ્ । યજ્ઞાત્વા ન પુનર્બન્ધમેતિ ચ્છેયં તતસ્તતઃ ॥ ૩૧॥

દ્વિવિધાન્યપિ કર્માણિ । જ્ઞાનાગ્નિર્દહતિ ક્ષણાત્ । પ્રસિદ્ધોગ્નિર્યથા સર્વમ્ । ભસ્મતાં નયતિ ક્ષણાત્ ॥ ૩૨॥

જ્ઞાનખડ્ગ પ્રહારેણ । સમ્ભૂતામજ્ઞતાં બલાત્ । છત્વાન્તસ્સંશયં તસ્માત્ । યોગયુક્તો ભવેન્નરઃ ॥ ૩૩॥

આત્મજ્ઞાનરતં જ્ઞાન । નાશિતાખિલ સંશયમ્ । યોગાસ્તાખિલ કર્માણમ્ । ભૂપ! બધ્નન્તિ તાનિ ન ॥ ૩૪॥

ૐ શ્રીં શ્રીં નિરહં મમતાબુદ્ધિરદ્વેષઃ કરુણા સમઃ । લાભાલાભ્ સુખે દુઃખે । માને માને સ મે પ્રિયઃ ॥ ૩૫॥

અનિષ્ટાપ્ ચ ન દ્વેષ્ટિ । ઇષ્ટપ્રાપ્ ન ચ તુષ્યતિ । ક્ષેત્ર તદ્વચ યો વેત્તિ । સ મે પ્રિયતમો ભવેત્ ॥ ૩૬॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર જ્ઞાનયોગોનામ સપ્તમોઽધ્યાયઃ ।

૮

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ અષ્ટમોઽધ્યાયઃ ।

વિષયવિભાજક વિવેકયોગઃ કુસુમાર્ય ઉવાચઃ કિં ક્ષેત્રં કશ્ચતદ્દે । કિં તત્ જ્ઞાનં પરામ્બિકે ! એતદુપદેશ મહ્યમ્ । ત્વાં પૃચ્છામિ કરુણાનિધે! ॥ ૧॥

દેવ્યવાચઃ પઞ્ચભૂતાનિ તાત્રાઃ । પઞ્ચકર્મેન્દ્રિયાણિ ચ । અહઙ્કારો મનો બુદ્દિઃ । પઞ્ચજ્ઞાનેન્દ્રિયાણિ ચ ॥ ૨॥

ઇચ્છાવ્યક્તં ધૃતિઃ દ્વેષ્ । સુખદુઃખ્ તથૈવ ચ । ચેતના સહિતલ્ટાયમ્ । સમૂહઃ ક્ષેત્ર મુચ્યતે ॥ ૩॥

તત્ક્લીં ત્વં વિદ્દિ માં ભૂપ! । સર્વાન્તર્યામિનીં શક્તિમ્ । મયં સમૂહોહં ચાપિ । યત્જ્ઞાન વિષય્ નૃપ! ॥ ૪॥

આર્જવં ગુરુશુશૂષા । વિરક્તિશ્ચન્દ્રિયાર્થતઃ । શૌચં શાન્તિરદમ્ભશ્ચ । જન્માદેર્દોષવીક્ષણમ્ ॥ ૫॥

સમદૃષ્ટિર્ધ્વથા ભક્તિઃ । એકાન્તત્વ શમો દમઃ । એતૈર્યચ્યુતં જ્ઞાનમ્ । તત્જ્ઞાનં વિદ્દિ ઊરુજ! ॥ ૬॥

એતદેવ પરાશક્તિઃ । જેયમાતા પરોઽવ્યયઃ । ગુણાન્ પ્રકૃતિજાન્ ભુઙ્ક્ત । પરાત્મા પ્રકૃતેઃ પરઃ ॥ ૭॥

ગુસ્તિભિરિયં દેહે । બદ્લાતિ જીવનં દૃઢમ્ । યદા પ્રકાશઃ શાન્તિશ્ચ । વૃદ્દે સત્તે તદાધિકમ્ ॥ ૮॥

લોભોપશમઃ સૃહારમ્ભઃ । કર્મણા રજસો ગુણઃ । મોહોઽપ્રવૃત્તિશ્ચાજ્ઞાનમ્ । પ્રમાદસ્તમસો ગુણઃ ॥ ૯॥

સત્કાધિકઃ સુખં જ્ઞાનમ્ । કર્મસઙ્ગં રજોઽધિકઃ । તમોઽધિકશ્ચ લભતે । નિદ્રાલસ્યં સુખેતરત્ ॥ ૧૦॥

એષુ ત્રિષુ પવૃદ્ધેષુ । મુક્તિ સંસ્કૃતિ દુર્ગતયઃ । પ્રયાન્તિ માનવાઃ રાજન્ ! । તસ્માત્ સત્વયુતો ભવ ॥ ૧૧॥

દૈવાસુરી રાક્ષસી ચ । પ્રકૃતિસ્તિવિધા નૃણામ્ । તાસાં ફલાનિ ચિહ્નાનિ । સંક્ષેપાત્ તેજધુના ॥ ૧૨॥

અપૈશુન્યં દયાક્રોધો । અચાપલ્યં દૃતિરાર્જવમ્ । તેજોઽભયમહિંસા ચ । ક્ષમા શૌચમ્માનિતા ॥ ૧૩॥

ઇત્યાદિ ચિક્કમાદ્યાયાઃ । આસુર્યા શ ્રૃણુ સામ્પ્રતમ્ । અતિવાદોઽભિમાનશ્ચ । દર્ઽોવેજ્ઞાનં સકોપતા ॥ ૧૪॥

આસુર્યાઃ એવમાદ્યાનિ । ચિહ્નાનિ પ્રકૃતેર્નપ! । નિષ્ઠુરત્વં મદો મોહો । અહઙ્કારો ગર્વ એવ ચ ॥ ૧૫॥

નિષ્ઠુરભાવ મદ મોહ અહઙ્કાર ગર્વગળૂ દ્વેષો હિંસાઽદયા ક્રોધઃ । ઔદ્ધત્વં દુર્વિનીતતા । અભિચારિક કર્તૃત્વમ્ । ક્રૂરકર્મરતિસ્તથા ॥ ૧૬॥

મુનિશ્મીય વિપ્રાણામ્ । તથા સૃતિ પુરાણયોઃ । પાષણ્ડવાક્ય વિશ્વાસઃ । સઙ્ગતિર્મલિનાત્મવાન્ ॥ ૧૭॥

સદમ્ભકર્મકર્તૃત્વમ્ । સ્પહાચ પરવસ્તુષ્ટુ । અનેક કામનાસહિતત્વમ્ । સર્વદાકૃતભાષણમ્ ॥ ૧૮॥

પરોત્કર્ષાસહિષ્ણુત્વમ્ । પરકૃત્ય પરાહતિઃ । ઇત્યાદ્યાઃ બહવશ્ચાન્સ્ । રાક્ષસ્યાઃ પ્રકૃતેર્ગુણાઃ ॥ ૧૯॥

તપોઽપિ ત્રિવિધં રાજન્! । કાયિકાદિ પ્રભેદતઃ । ઋજુતાર્જવ શૌચાનિ । બ્રહ્મચર્યમહંસકમ્ ॥ ૨૦॥

અકામતઃ શ્રદ્ધયા ચ । યત્તપઃ સાત્વિકં ચ તત્ । બુદ્ધ સત્કાર પૂજાર્થમ્ । સદમ્ભં રાજસં તપઃ ॥ ૨૧॥

તદસ્થિરં જન્મમૃતિ । પ્રયચ્છતિ ન સંશયઃ । પરાત્મપીડકં યચ્ચ । તપસ્તામસમુચ્યતે ॥ ૨૨॥

જ્ઞાનં ચ ત્રિવિધં રાજન્ । શ ્રૃણુષ્ટ સ્થિરચેતસા । ધા કર્મ ચ કર્તારમ્ । બ્રવીમિ તે પ્રસઙ્ગતઃ ॥ ૨૩॥

નાનાવિધેષુ ભૂતેષુ । મામેકં વીકતે તુ યઃ । નાશવત્તુ ચ નિત્યં મામ્ । તત્ જ્ઞાનં સાત્વિકં નૃપ! ॥ ૨૪॥

તેષુ વેત્તિ પૃથતમ્ । વિવિધં ભાવમાશ્રિતઃ । મામવ્યયં ચ તત્જ્ઞાનમ્ । રાજસં પરિકીર્તિતમ્ ॥ ૨૫॥

હેતુહીનમસત્યં ચ । દેહાતૃવિષયં ચ યત્ । અસદલ્વાર્થવિષયમ્ । તામસં જ્ઞાનમુચ્યતે ॥ ૨૬॥

અહમાત્મા જ્ઞાનરૂપઃ । સુખરૂપશ્ચ સર્વદા । સત્વપૂર્ણોસ્યસઙ્ગશ્ચ । દૈતજાલવિવર્જિતઃ ॥ ૨૭॥

તામસીં યે શ્રિતાઃ રાજન્! । યાન્તિ તે ગૌરવં ધ્રુવમ્ । અનિર્વાચ્યં ચ તે દુઃખં ભુઞ્જતે તત્ર સંસ્થિતાઃ ॥ ૨૮॥

તસ્માદેતત્ સમુત્સદ્ય । દૈવીં પ્રકૃતિમાશ્રય । ભક્તિં કુરુ મદીયાં ત્વમ્ । અનિશં દૃઢચેતસા ॥ ૨૯॥

વિષયોત્થાનિ સૌખ્યાનિ । દુઃખાનાં તાનિ હેતવઃ । ઉત્પત્તિનાશયુક્તાનિ । તત્રાસક્તો ન તત્ત્વવિત્ ॥ ૩૦॥

અન્તર્નિષ્ટોક્ષયં પ્રકાશો । અન્તસ્સુખોન્તર્ રતિર્લભેત્ અસન્ધિક્ષયં બ્રહ્મ । સર્વભૂતહિતાર્થકૃત્ ॥ ૩૧॥

ૐ શ્રીં ભક્તિમાનિન્દ્રિયજયી । સત્વરો જ્ઞાનમાપ્નુયાત્ । લબ્લ્યા તત્પરમં મોક્ષમ્ । સ્વલ્પકાલેન યાત્યસૌ ॥ ૩૨॥

તતસ્તતઃ કૃષદેતદ્ । યત્રયત્યાનુગચ્છતિ । નૃત્યાવશગં કુર્યાત્ । ચિત્તં ચઞ્ચલમાદૃતઃ ॥ ૩૩॥

યો નિગ્રહં દુર્ગહસ્ય । મનસસંપ્રકલ્પયેત્ । ઘટીયન્ત્ર સમાદસ્માત્ । મુક્ત સંસ્કૃતિ ચક્રકાત્ ॥ ૩૪॥

અભ્યાસા દ્રા વશીકુર્યાત્ । મનો યોગસ્ય સિદ્ધ્યે વરેણ્ય દુર્લભો યોગો । વિનાર્ય મનસો જયાત્ ॥ ૩૫॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર વિષયવિભાજકયોગોનામ અષ્ટમોઽધ્યાયઃ ।

૯

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ નવમોઽધ્યાયઃ

ભક્તિયોગઃ દેવ્યવાચઃ જ્ઞાનનિષ્ઠાત્ તપોનિષ્ઠાત્ । કર્મનિષ્ઠાત્ નરાધિપ । શ્રેષ્ઠો યોગિશ્રેષ્ઠતમો । ભક્તિમાન્ મયિ તેષુ યઃ ॥ ૧॥

સર્વયોગેષુ સુલભમ્ । સરસં ભક્તિરેવ ચ । ભક્તિતત્ત્વં પ્રવક્ષ્યામિ । હે તાત! શ્રદ્ધયા શ◌ૃણુ ॥ ૨॥

શ◌ૃતસ્ય દેવ્યાદ્ધર્મા । ધારાવાહિકં ગતા । સર્વેશ્યા મનસો વૃત્તિઃ । ભક્તિરિત્યભિધીયતે ॥ ૩॥

દર્શનં પરભક્તિસ્વાત્ । પરં જ્ઞાનં હિ સઙ્ગમમ્ । મનર્વિયોગ ભીરુત્વમ્ । પરમા ભક્તિરુચ્યતે ॥ ૪॥

ઈદૃશં વિદ્દિ મે તત્ત્વમ્ । મદ્દતેનાન્તરાત્મના । યજ્ઞાત્વા મામસન્દિગ્ધમ્ । વે મોક્ષસિ સર્વગમ્ ॥ ૫॥

જેયા મત્પકૃતિઃ પૂર્વં તદેવ સ્યાત્ જ્ઞાનગોચરઃ । તતો વિજ્ઞાન સમ્પત્તિઃ । મયિ જ્ઞાતે નૃણાં ભવેત્ ॥ ૬॥

ક્ષિત્ સુગન્ધરૂપેણ । તેજોરૂપેણ ચાગ્લિષુ । પભારૂપેણ પૂષ્ણભે । રસરૂપેણ ચાપ્સુ ચ ॥ ૭॥

ધીતપોબલિનાં ચાહમ્ । ધીસ્તપો બલમેવ ચ । ત્રિવિધેષુ વિકારેષુ । મદુત્પન્નેષ્યહં સ્થિતઃ ॥ ૮॥

યો મે તત્ત્વં વિજાનાતિ । મોહં ત્યજતિ સોઽખિલમ્ । અનેકૃર્જન્મભિક્ષેવમ્ । જ્ઞાત્વા માં મુચ્યતે તતઃ ॥ ૯॥

અન્ને નાનાવિધાન્ દેવાન્ । ભજન્તે તાન્ વજન્તિ તે યથા યથા મતિં કૃત્વા । ભજતે માં જનોખિલઃ ॥ ૧૦॥

તથા તથાસ્ય તં ભાવમ્ । પ્રયામ્યહમેવ તમ્ । અહં સર્વં વિજાનામિ । માં ન કશ્ચિત્ વિબુધ્યતે ॥ ૧૧॥

યઃ શ◌ૃત્વા ત્યજતિ પ્રાણમ્ । અન્તે માં શ્રદ્ધયાન્વિતઃ સ યાત્યપુનરાવૃત્તિમ્ । પ્રસાદાન્મમ ભૂભુજ! ॥ ૧૨॥

૯૯૯??

અહિંસા પ્રથમં પુષ્પમ્ । પુષ્પમિન્દ્રિય નિગ્રહઃ । સર્વભૂતદયા પુષ્પં ક્ષમાપુષ્પં વિશિષ્યતે ॥ ૧૮॥

શમઃ પુષ્પં તપઃ પુષ્પમ્ । ધ્યાનં પુષ્પં તથૈવ ચ । સત્યં ચૈવાષ્ટમં પુષ્પમ્ । એતસ્તુતિ દેવતામ્ ॥ ૧૯॥

શ્રવણં કીર્તનં દેવ્યાઃ । સ્મરણં પાદસેવનમ્ । અર્ચનં વન્દનં દાસ્યમ્ । સખ્યમાત્મનિવેદનમ્ ॥ ૨૦॥

ઇતિ પુંસાર્ચિતા દેવ્યાઃ । ભક્તિસ્તુ નવલક્ષણા । ક્રિયતે ભગવત્યર્થિ । તન્નન્નેમ્ભીષ્ટમુત્તમમ્ ॥ ૨૧॥

ન્યાસં ચ મૂલમન્ત્રસ્ય । તતો ધ્યાત્વા જપેન્મનસિ । સ્થિરચિત્તો જપેન્મન્ત્રમ્ । યથા ગુરુમુખાગતમ્ ॥ ૨૨॥

જપં નિવેદ્ય દેવાય । શ્રુત્વા સ્કોરનેકધા । એવં માં ય ઉપાસીત । સ લભેત્ મોક્ષમવ્યયમ્ ॥ ૨૩॥

કુસુમાર્ય ઉવાચઃ અનન્યભાવાસ્કાં સમ્યક્ । મૂર્તિમન્તમુપાસતે । યોત્પરં પરમવ્યક્તા । તયોઃકસ્તે મતોऽધિકઃ ॥ ૨૪॥

દેવ્યવાચઃ યો માં મૂર્તિધરં ભક્તા । મધ્યક્તઃ પરિષેવતે । સ મે માન્નોऽનન્ય ભક્તઃ । નિયુજ્ય હૃદયં મયિ ॥ ૨૫॥

ખગણં સ્વવશં કૃત્વા । અખિલભૂત હિતાર્થકૃત્ । ધૈયમક્ષર મવ્યક્તમ્ । સર્વગં કૂટગં સ્થિરમ્ ॥ ૨૬॥

અવ્યક્ટોપાસના દુઃખમ્ । અધિકં તેન લભ્યતે । વ્યક્તખ્યોપાસનાત્ સાધ્યમ્ । તદેવાવ્યક્ત ભક્તિતઃ ॥ ૨૭॥

ભક્તિશ્ચવાદરશ્ચાત્ર । કારણં પરમં મતમ્ । સર્વેષાં વિદુષાં શ્રેષ્ઠો । કિઞ્ચિતજ્યોऽપિ ભક્તિમાન્ ॥ ૨૮॥

મહાપણ્ડિતરિગિન્તલૂ એનૂ તિળિયદ પામરનુ ભક્તિ તત્પરનાદરે મત્તૂ શ્રેષ્ઠને શુકાદ્યાંસનકાદ્યાત્વ । પુરા મુક્તા હિ ભક્તિતઃ । ભવ મામનુપ્રાપ્તાઃ । નારદાદ્યાક્ટિરાયુષઃ ॥ ૨૯॥

અતો ભક્તા મયિ મનો । નિધેહિ બુદ્ધિમેવ ચ । ભક્તા માં યજસ્વ રાજન્! । તતો મામેવ યાસ્યસિ ॥ ૩૦॥

મદ્ક્કાન્નોજયેત્ પ્રીત્યા । તથા ચૈવ સુવાસિની । કુમારીર્વટકાંશ્ચાપિ । મદ્બુદ્ધા મદ્યતાન્તર ॥ ૩૧॥

માર્ગાસ્તયો મે વિખ્યાતા । મોક્ષપ્રાપ્ વિશાંવર! કર્મયોગો જ્ઞાનયોગો । ભક્તિયોગશ્ચ ભૂમિપ !॥ ૩૨॥

તયાણામપ્લયં યોગ્યઃ । કર્તુ૦ શક્ટોऽસ્તિ સર્વદા । સુલભત્વાન્માનસત્વાત્ । કાયચિત્તાદ્યપીડનાત્ ॥ ૩૩॥

ગુણભેદાન્નનુષ્યાણામ્ । સા ભક્તિસ્તિવિધાઃ મતાઃ । પરપીડાં સમુદ્દિશ્ય । દમ્ભં કૃત્યા પુરસ્પરમ્ । માત્પર્ય ક્રોધયુક્રો યઃ । તસ્ય ભક્તિસ્તુ તામસી ॥ ૩૪॥

પરપીડાદિરહિતઃ । સ્વકલ્યાણાર્થમેવ ચ નિત્યં સકામો હૃદયે । યશોર્થિ ભોગલોલુપઃ । તત્તત્પલ સમાપૈર્માંમુપાસ્સેસ્તિ ભક્તિતઃ ॥ ૩૫॥

ભેદબુદ્ધા તુ માં સ્વસ્થાદન્યાં જાનાતિ પામરઃ । તસ્ય ભક્તિસ્સમાખ્યાતા વિશાધિપ તુ રાજસી ॥ ૩૬॥

પરમેશાર્પણં કર્મ । પાપસંક્ષાળનાય ચ । વેદોક્ત ત્વાદવશ્યં તત્ । કર્તવ્યં તુ મયાનિશમ્ ॥ ૩૭॥

ઇતિ નિશ્ચિત બુદ્ધિસ્તુ । નિર્ભેદબુદ્ધિમાશ્રિતઃ । કરોતિ પ્રીતયે કર્મભક્તિસ્સા નૃપ સાત્વિકી ॥ ૩૮॥

પૂજયેન્માં પ્રયત્નન । તત્તદિષ્ટફલં લભેત્ । મદ્ક્કો મત્પરસ્પર્વ । સઙ્ગહીનો મદર્ચકૃત્ । નિદ્રોધ સર્વભૂતેષુ । સમો મામેતિ ભૂભુજ ! ॥ ૩૯॥

ક્રોધરહિતનુ સર્વભૂતગળલ્લિ સમભાવદિન્દિરુવવનુ નન્નન્નુ સેરબલ્લનુ રાજેન્દ્રને! મત્પરા યે મદાસક્ત ચિત્તા ભક્તવરા મતાઃ । પ્રતિજાને ભવાદસ્માત્ । ઉદ્ધરામ્યચિરેણ તુ ॥ ૪૦॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર ભક્તિયોગોનામ નવમોऽધ્યાયઃ ।

૧૦

અથ દશમોऽધ્યાયઃ ।

૯૯૯??

એતજ્ઞાનથ સદસદ્વરેણ્યમ્ । પરં વિજ્ઞાનાદ્‌રિષ્ઠં પજાનામ્ ॥ ૩॥

યદર્ચિતમધ્યદણુભ્રૂણુચ । યસ્મિન્ લોકા નિહિતાલોકિનશ્ચ

૯૯૯??

તદેતદક્ષરં બ્રહ્મ । સપ્રાણસ્તદસ્તુ વાનઃ । તદેતત્સત્યમમૃતમ્ । તથૈદ્વવ્યં વિદ્ધિ હે નૃપ ! ૫॥

પ્રણવો ધનુશ્યરો હ્યાત્મા । બ્રહ્મ તલ્લક્ષમુચ્યતે ॥

અપ્રમત્તેન ભેદ્વ્યમ્ । શરવત્તન્મયો ભવેત્ ॥ ૬॥

યસ્મિન્ દૈશ્ચ પૃથિવી ચાન્તરિક્ષં ઓતં મનસ્સહ પ્રાશ્ચ સર્વૈઃ ॥ ૭॥

તમેવૈકં જાનથ આત્માનમન્યા વાચો વિમુઞ્ચથામૃતસ્યૈષ હેતુઃ ॥ ૮॥

ઓમિત્યેવં ધ્યાયેતાત્માનમ્ । સ્વસ્તિવઃ પારાય તમસઃ પરસ્તાત્ । દિવ્ય બ્રહ્મપુરેવામ્મિ । આત્મનિ સંપ્રતિષ્ઠિતઃ ॥ ૯॥

હિરણ્મયે પરે કોશે । વિરજં બ્રહ્મનિષ્કળમ્ । તચ્છુભં જ્યોતિષાં જ્યોતિઃ । તદ્યદાત્મવિદો વિદુઃ ॥ ૧૦॥

ન તત્ર સૂર્યોભાતિ ન ચન્દ્ર તારકમ્ । નેમા વિદ્યુતો ભાન્તિ કુતોऽયમગ્નિ; તમેવ ભાન્તમનુભાતિ સર્વ૦ તસ્ય ભાસા સર્વમિદં વિભાતિ ॥ ૧૧॥

બ્રહ્મૈવેદમમૃતં પુરસ્તાહ્મ પશ્યાદૃષ્ટ દક્ષિણતશ્ટોત્તરેણ અધક્ટોર્વ્વં ચ પ્રકૃતમ્ । બ્રહ્મૈવેદં વિશ્વં વરિષ્ઠમ્ ॥ ૧૨॥

એતાદૃગનુભવો યસ્ય । સકૃતાર્થો નરોત્તમ ! બ્રહ્મભૂતઃ પ્રસન્નાત્મા । ન શોચતિ ન કાઙ્ક્ષતિ ॥ ૧૩॥

દ્વિતીયા ભયં રાજન્! । તદભાવાદિ ચેતિ ન । સ તદ્વિયોગો મેષ્યસ્તિ । મયોગોऽપિ તસ્ય ન ॥ ૧૪॥

અહમેવ સ સોષં વૈ । નિશ્ચિતં વિદ્દિ સન્મતિઃ । મદ્દર્શનં તુ તત્ર સ્યાત્ । યત્ર જ્ઞાની સ્થિતો મનુ ॥ ૧૫॥

ૐ ક્રીં શ્રીં નાહં તીર્થ ન કૈલાસે । વૈકુણ્ઠ વાસ કુત્રચિત્ । વસામિ કિં તુ મદ્દ્નાની । હૃદયામ્બુજ મધ્યમે ॥ ૧૬॥

મત્તૂજાકોટિ ફલદમ્ । સકૃન્માનિનોર્ચનમ્ । કુલં પવિત્રં તસ્યાસ્તિ । જનની કૃતકૃત્યકા ॥ ૧૭॥

યોગશાસ્ત્ર બ્રહ્મવિદ્ બ્રહ્મતત્ત્વ સમૈક્યતાસાધનયોગોનામ દશમોऽધ્યાયઃ ।

૧૧

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ એકાદશોઽધ્યાયઃ ।

યુગધર્મ પ્રબોધયોગઃ દેવ્યવાચઃ મહાદ્ભુતં વિશિષ્ટં ચ । વિષયં શ્ૃણુ ભૂપતે! । મમ દિવ્યસમ્ભૂતિસ્ય । રહસ્યં તુ કલૌ યુગે દેવિ ॥ ૧॥

અહમેવ પરમ્બ્રહ્મ । મહારુદ્રોહ મેવ ચ । અહમેવ જગત્સર્વમ્ । સ્થાવરં જઙ્ગમં ચ યત્ ॥ ૨॥

અધર્મ સઞ્ચયો ધર્મા । સઞ્ચયો હિ યદા ભવેત્ । સાધૂન્ સંરક્ષિતું દુષ્ટાન્ । તાડિતું સમ્ભવામ્યહમ્ ॥ ૩॥

ઉચ્ચિદ્યાધર્મ નિચયં ધર્મ સંસ્થાપયામિ ચ । હન્નિ દુષ્ટાંશ્ચ દૈત્યાંશ્ચ । નાના લીલાકરો મુદા ॥ ૪॥

વર્ણાશ્રમાન્ મુનીન્ સાધૂન્ । પાલયે બહુરૂપદૃક્ । એવં યો વે સમ્ભૂતમ્ । મમ દિવ્યાં યુગે યુગે ॥ ૫॥

ઘોરે કલિયુગે પ્રાપ્તાઃ । હિંસાધર્મ નિરઙ્કુશાઃ । ત્રિમૂર્તયોઽથાત્યન્તમ્ । વ્યાકુલાઃ કર્તવ્યમૂઢયા । માં પરાશક્તિં ચ સંપ્રાર્થ્ય । એવં વિજ્ઞાપિતાસ્તદા ॥ ૬॥

હે દેવિ! ભક્તવરદે । સૃષ્ટિસ્થિતિલયકારિણિ । અમ્બિકે! દૌષ્ટનાશાર્થમ્ । શિષ્ટસંરક્ષણાય ચ । ઊદાજ્ઞયા વયં ભૂમ્ । અવતારામો યુગે યુગે ॥ ૭॥

ઘોરેસિન્ કલિયુગે । ભ્રષ્ટા; અદ્ય નરાઃખભવન્ અધર્મ નિરતાસ્પર્વે । રાજાનશ્ચ નિરઙ્કુશાઃ ॥ ૮॥

તે સર્વે યદિ હન્નેયુર્ । ભવેદ્ધાશ્રી સ્મશાનવત્ । અતઃ કર્તવ્યમૂઢાનામ્ । ઉપદેશય સત્પથમ્ ॥ ૯॥

એવં ત્રિમૂર્તિભિઃ પૃષ્યા । અહમુવાચહ યથા । વિચારં પરિત્યજન્તો । ભવન્તુ લોકપાલકાઃ ॥ ૧૦॥

ભવદ્દિર્દુષ્ટસંહાર । ણે હિંસાવિધિરાશ્રિતા । યુગેન્ અનુસરણીયો । અહિંસા માર્ગમેવ ચ ॥ ૧૧॥

સહૃદયં સૌમનસ્યમ્ । વિદ્વેષં કરોમિ વઃ । અન્નો અન્યમભિહર્યત । વત્સં જાતમિવા ગૌ ॥ ૧૨॥

ઉતદેવા અવહિતમ્ । દેવા ઉન્ન યથા પુનઃ । ઉતાગશ્યકૃષં દેવા । દેવા જીવ યથા પુનઃ ॥ ૧૩॥

યસ્તુ સર્વાણિ ભૂતાનિ । આત્મવાનુપશ્યતિ । સર્વભૂતેષુ ચાત્માનમ્ । તતો ન વિચિકિત્સતિ ॥ ૧૪॥

અહિંસા પરમો ધર્મઃ । સર્વપ્રાણભતાં સ્ટતઃ । તસ્માત્ પ્રાણભ્યતઃ સર્વાન્ । અહિંસ્કાદ્ જ્ઞાનવાન્ ક્વચિત્ ॥ ૧૫॥

ન વેદૈર્ન ચ દાનૈશ્ચ । ન તપોભિર્ન ચાલ્વરૈઃ । કદાચિત્ સતિં યાન્તિ । પુરુષાઃ પ્રાણિહિંસકાઃ ॥ ૧૬॥

પુરામિ મયા યથા ચોક્તમ્ । મદ્દક્તાય સમાધિયે । તત્પકારેણૈવાહમ્ । ઉદ્ભવિષ્ય કલ્ યુગે ॥ ૧૭॥

સમાધિસ્તુ ઋષિસ્તાવદ્ । ઇદાનીં કુસુમનામકઃ । માં પૂજયન્નેવાસ્તિ । પૃથિવીં પાલયસ્સદા ॥ ૧૮॥

તત્તુતાહં ભવેયં ચ । વાસવી નામિકા ભુવિ । તતોહં નૂતૃવિધિના । ચાશિંસા માર્ગરૂપિણા ॥ ૧૯॥

ત્યાગાધારિણા તેન । કરિષ્ટે નિષ્કલુષં જગત્ । એષ્ટેવાહિંસા વિધઃ । અનુસરણીયા કિ યુગે । એતદ્દિન્ન વિધિસ્તાવત્ । સર્વથાત્રાસમઞ્જસઃ ॥ ૨૦॥

૯૯૯??

ૐ ક્રીં શ્રીં અહમેવ ગણનાથઃ । જાતઃ પઞ્ચવિધાઃ પુરા । અજ્ઞાનાત્ માં ન જાનન્તિ । જગત્કારણ કારણમ્ ॥ ૨૫॥

મત્તોસ્દ્ધિરાષો ધરણિ । મત્તઃ આકાશમારુત । બ્રહ્મવિષ્ણુશ્ચરુદ્રશ્ચ । લોકપાલાઃ દિશોદશ ॥ ૨૬॥

વસવો મુનયો ગાવો । મનવઃ પશવોઽપિ ચ । સરિતસ્સાગરાઃ યક્ષાઃ । વૃક્ષાઃ પક્ષિગણા ઇવ ॥ ૨૭॥

યચ્ચકિઞ્ચિત્ ક્વચિદ્વસ્તુ । દૃશ્યતે શૂયતેઽપિ વા । અન્તર્બહિશ્ચ તત્સર્વમ્ । વ્યાપ્યાહં સર્વદા સ્થિતા ॥ ૨૮॥

તથૈકવિંશતિ સ્વર્ગાઃ । નાગાસ્પષ્ઠવનાનિ ચ મનુષ્યાઃ પર્વતાસ્સાધ્યાઃ । સિદ્ધા રક્ષેગણાસ્તથા ॥ ૨૯॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર યુગધર્મપ્રબોધયોગોનામ એકાદશોઽધ્યાયઃ ।

૧૨

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ દ્વાદશોઽધ્યાયઃ ।

દેવીવિશ્વરૂપ સન્દર્શનયોગઃ કુસુમાર્ય ઉવાચઃ યથા વદસિ દેવેશિ । સમષ્ટાવપુદમ્ । તથૈવ દ્રષ્ટુમિચ્છામિ । યદિ દેવિ કૃપામયિ! ॥ ૧॥

કુસુમાર્યનિન્તેન્દનુઃ અથ ભક્તમતં જ્ઞાત્વા । કન્યકા ભક્તકામદા । અદર્શય વિરાડ્રૂપમ્ । ભક્તકામપ્રચૂરિણી ॥ ૨॥

અપશ્યંસે મહાદેવ્યા । વિરાડૂપં પરાત્વરમ્ । દૈર્મસ્તકં ભવેદ્યસ્ય । ચન્દ્રર્સૂ ચ ચક્ષસી ॥ ૩॥

દિશક્કોતે વચો વેદાઃ । પ્રાણો વાયુ પ્રકીર્તિતઃ । વિશ્વં હૃદયમિત્યાહુઃ । પૃથિવી જઘનં સ્મૃતમ્ ॥ ૪॥

નભસ્સલં નાભિસરો । જ્યોતિશ્ચક્રમુલમ્ । મહર્લોકસ્તુ ગ્રીવા સ્યાદ્ । જનોલોકં મુખં સ્ટતમ્ ॥ ૫॥

અપોલોકો લલાટસ્તુ । સત્યલોકાદ્ અધઃસ્થિતઃ । ઇન્દ્રાદયો બાહવસ્સુ શબ્દસ્તોત્રં મહેશિતુઃ ॥ ૬॥

નાસત્યદ નાને સ્કો । ગન્ધો ફ્યાણં મહેશિતુઃ । મુખમગ્નિ સ્પમાખ્યાતો । દિવારાવ ચક્ષુણી ॥ ૭॥

બ્રહ્મસ્થાનં ભૂવિજૃમ્ભોઽટ્ વ્યાપસ્તાલુઃ પ્રકીર્તિતાઃ । રસો જિહ્વા સમાખ્યાતા । યમો દંષ્ટાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥ ૮॥

દન્તાસોહકલા યસ્ય । હાસો માયા પ્રકીર્તિતા । સર્ગપાઙ્ગ મોક્ષસ્યાદ્ । વીડોર્થૈષ્ટો મહેશિતુઃ ॥ ૯॥

મેલિન તુટિયાયિતો લોભસ્યાદધરોષ્ટોઽસ્યા । દધર્મમાર્ગસ્તુ પૃષ્ટભૂઃ । પ્રજાપતિશ્ચ મેઢ્ર સ્યાત્ । યસ્સષ્ટા જગતીતલે ॥ ૧૦॥

અધો અઙ્ગવાચિતો કુક્ષિસ્પમુદ્રાઃ ગિરયોઽ સ્ટેનિ દેવ્યા મહેશિતુઃ । નદ્યો નાઙ્કસ્સમાખ્યાતા । વૃક્ષાઃ કેશાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥ ૧૧॥

કૌમાર યૌવ્વન જરા । વયોઽસ્યા ગતિરુત્તમા । વલાહકાસ્તુ કેશાસ્સુઃ । સન્ધ્યે તે વાસવિ વિભો ॥ ૧૨॥

રાજન્ શ્રી જગદમ્બાયા શ઼ૃન્દ્રમાસ્તુ મનસ્થતઃ । વિજ્ઞાનશક્તિસ્તુ હરિઃ । રુદ્રોન્તઃકરણં તમ્ ॥ ૧૩॥

અશ્વાદિ જાતયસ્સર્વા । શ્રોણિદેશે સ્થિતા વિભોઃ । અતલાદિ મહાલોકાઃ । કટ્યધોભાગતાં ગતાઃ ॥ ૧૪॥

એતેદૃશં મહારૂપમ્ । દદર્શ વૈશ્યપુઙ્ગવઃ । જ્વાલામાલા સહસ્રાઽ્યમ્ । લેલિહાસં ચ જિહ્વયા ॥ ૧૫॥

દંષ્ટાકટકટારાવમ્ । વમન્તં વમક્ષિભિઃ । નાનાયુધધરં વીરમ્ । સર્વપ્રાગ્યૂશનં ચ યત્ ॥ ૧૬॥

સહસ્ર શીર્ષનયનમ્ । સહસ્રચરણં તથા । કોટિસૂર્ય પ્રકાશમ્ । વિદ્યુત્કટિ સમપ્રભમ્ ॥ ૧૭॥

ભયઙ્કરં મહાઘોરમ્ । હૃદકોસ્તાસકારકમ્ । સન્દૃષ્ટાતુ કુસુમ્ભાર્યે । હાહાકારં ચ ચક્રિરે ॥ ૧૮॥

વિકમ્પમાન હૃદયઃ । મૂર્છામાપુર્દુરત્યયમ્ । સ્ટરણં ચ ગતં તેષામ્ । જગદામ્બેય મિત્યપિ ॥ ૧૯॥

અથ તે ધૈર્યમાલમ્બ્ય । લજ્ઞા ચ સ્મતિમુત્તમમ્ । પ્રેમાશ્રુપૂર્ણનયનઃ । રુદ્રકણ્ઠસ્તુ ભૂપતિઃ । બાષ્પગદ્દયા વાચા । સ્તોતું સમુપચક્તિરે ॥ ૨૦॥

કુસુમશ્રેષ્ઠિ ઉવાચઃ અપરાધં ક્ષમસ્વામ્બ । પાહિ દીનાં સત્તોદ્વે । કોપં સંહાર દેવેશિ । સભયા રૂપદર્શનાત્ કા તે સ્તુતિઃ પ્રકર્તવ્યા । પામરૈર્નૃપતીરિહ ॥ ૨૧॥

નમસ્તે ભુવનેશાનિ । નમસ્તે પણવાતૃકે । સર્વવેદાન્ત સંસિદ્દે । નમો હ્રીઙ્કારમૂર્તયે ॥ ૨૨॥

યસ્માદગ્નિ સમુત્પન્નો । યસ્માત્તૂર્યશ્ચચન્દ્રમાઃ । યસ્કાદોષધયસ્સર્વાઃ । તસ્ય સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૨૩॥

યસ્કાચ્ચ દેવા સમ્ભૂતાઃ । સાધ્યાઃ પક્ષિણશ્ચેવ ચ । પશવશ્ચ મનુષ્યાશ્ચ । તસ્યે સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૨૪॥

દેવીં વાચમજનયન્ત દેવા । સ્ના વિશ્વરૂપાઃ પશવો વદન્તિ । સા નો મન્દ્રેષ મૂર્જન્દુહાના । ધેનુર્વાગસ્કાનુપસુપ્પતૈતુ ॥ ૨૫॥

નમો વિરાટ્રૂપિ । નમો સૂત્રાત્યમૂર્તયે । નમો અવ્યાકૃતરૂપિ । નમઃ શ્રી બ્રહ્મમૂર્તયે ॥ ૨૬॥

નમસ્તત્વદ લક્ષાર્થા૦। ચિદેકરસરૂપિણીમ્ । અખણ્ડાનન્દરૂપાં તામ્ । વેદતાત્પર્ય ભૂમિકામ્ ॥ ૨૭॥

પઞ્ચકોશાતિરિક્તાં તામ્ । અવસ્થાત્રય સાક્ષિણીમ્ । નમસ્ટમ્પદ લક્ષાર્થા૦। પ્રત્યગાત્મ સ્વરૂપિણીમ્ ॥ ૨૮॥

પ્રાણાપાન્ વીહિયવ । તપશ્રદ્દા ઋતં તથા । બ્રહ્મચર્ય૦ વિધિશૈવ । યસ્માત્તસ્યે નમો નમઃ ॥ ૨૯॥

યત્તમુદ્રા ગિરયઃ । સિન્ધવઃ પ્રચરન્તિ ચ । યસ્માદોષધયઃ સર્વા । રસાસ્તસ્યે નમો નમઃ ॥ ૩૦॥

યસ્કાદ્ યજ્ઞસમુદ્યતો । દીક્ષા યૂપશ્ચદક્ષિણાઃ । ઋચો યજૂષિ સામાનિ । તસ્યે સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૩૧॥

ઉપસંહર દેવેશિ । રૂપમેતદ્ અલૌકિકમ્ । તદેવ દર્શયાસ્માકં રૂપં સુન્દર સુન્દરમ્ ॥ ૩૨॥

ઇતિ ભીતાત્મકઃ દૃષ્ટા । જગદમ્બા કૃપાર્ણવા । સઙ્કૃત્ય રૂપં ઘોરમ્ । તદ્દર્શયામાસ સુન્દરમ્ ॥ ૩૩॥

પાશાઙ્કુશ વરાભીતિ ધરં સર્વાઙ્ગકોમલમ્ । કરુણાપૂર્ણ નયનમ્ । મન્દસ્મિત મુખામ્બુજમ્ ॥ ૩૪॥

દૃષ્ટા તત્સુન્દરં રૂપમ્ । તદા ભીતિવિવર્જિતઃ । શાન્તચિત્તઃ પ્રણેમસ્તે । હર્ષગદ્દદનિસ્ટનઃ ॥ ૩૫॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર દેવીવિશ્વરૂપ સન્દર્શનયોગોનામ દ્વાદશોઽધ્યાયઃ ।

૧૩

ૐ ક્રીં શ્રીં શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ ત્રયોદશોઽધ્યાયઃ ।
દેવીપૂજાવિધિ પ્રબોધયોગઃ કુસુમાર્ય ઉવાચઃ કૃપયા વદ મે સર્વમ્ । તવ પૂજાવિધિં પ્રિયમ્ । પુરુષાર્થં ચ ફલદં કૃતકૃત્યાયતો નરઃ ॥ ૧॥

દેવ્યવાચઃ વક્ષ્મી પૂજાવિધિં વત્વ ! । અમ્બિકાય યથાપ્રિયમ્ ॥ ૨॥

અત્યન્ત શ્રદ્ધયા સાર્થં શ◌ૃણુ વૈશ્યધરાધિપ ! દેવિ નુડિદળુઃ દ્વિવિધિ મમ પૂજાસ્યાત્ ॥ ૩॥

બાહ્યાચાભ્યન્તરાપિ ચ । બાહ્યાપિ દ્વિવિધા પ્રોક્તા । વૈદિકી તાન્ત્રિકી તથા ॥ ૪॥

વૈદિક્કર્ચાપિ દ્વિવિધા । મૂર્તિભેદેન વત્રક ! વૈદિકી વૈદિકૈઃ કાયાઃ । વેદદીક્ષા સમન્વિતૈઃ તત્ર યા વૈદિકી પ્રોક્તા । પ્રથમા તાં વદામ્યહમ્ ॥ ૫॥

યન્ને સાક્ષાત્પરં રૂપમ્ । દૃષ્ટવાનસિ સુકૃતી શાન્તસ્તમાહિત મના । દમ્ભાહઙ્કાર વર્જિતઃ । તત્પરો ભવ તદ્યાજી । તદેવ શરણં વજ ॥ ૬॥

તદેવચેતસા પઠ્ય । જપધ્યાયસ્વ સર્વદા । અનન્યયા પ્રેમયુક્તઃ । ભા મદ્યાવમાશ્રિતઃ ॥ ૭॥

૯૯૯??
ધ્યાનેન કર્મયુક્તન । ભક્તિજ્ઞાનેન વા મનઃ । પ્રાપ્યાહં સર્વથા વત્સ ! ન તુ કેવલ કર્મભિઃ ॥ ૯॥

ઇત્તં વૈદિકપૂજા યઃ પ્રથમયા વિશાંવર । સ્વરૂપયુક્તં સંક્ષેપાત્ । દ્વિતીયા યાં વિધિં બ્રુવે ॥ ૧૦॥

પ્રાતરુત્થાય શિરસિ સંસ્કરેત્પદમુલમ્ । સુપ્રસન્નં સ્મરેત્તત્ર । શ્રીગુરું નિજરૂપિણમ્ । નમસ્કૃત્ય તતો દેવીમ્ । કુણ્ડલીં સંસ્કરેદ્ભુધઃ ॥ ૧૧॥

ધ્યાયેત્તચ્ચિખામધે । સચ્ચિદાનન્દરૂપિણીમ્ । માં ધ્યાયેદથ શૌચાદિ । ક્રિયાસ્પર્વાસ્પમાપયેત્ ॥ ૧૨॥

અગ્નિહોત્રં તતો હુત્વા । મત્તીત્યર્થં દ્વિજોત્તમઃ । હોમાન્તે સ્વાસને સ્થિત્વા । પૂજા સઙ્કુલ્પમાચરેત્ ॥ ૧૩॥

ભૂતશુદ્ધિં પુરા કૃત્વા । માતૃકાન્યાસમેવ ચ । કલ્પયેત્સાત્મનો દેહે । પીઠં ધર્માદિભિઃ પુનઃ ॥ ૧૪॥

જપં સમર્પ્ય શ્રીદેવૈ । તતોऽર્થ્ય સ્થાપનં ભવેત્ । પાત્રાસાધનકં કૃત્વા / પૂજાદ્રવ્યાણિ શોધયેત્ ॥ ૧૫॥

દિગન્ધં ચ પુરા કૃત્વા । ગુરું નત્વા તતઃ પરમ્ । તદનુજ્ઞા સમાદાય । બાહ્યપીઠ તતઃ પરમ્ ॥ ૧૬॥

હૃદિસ્લાં ભાવિતાં મૂર્તિ૦। મમ દિવ્યાં મનોહરામ્ । આવાહયેત્ તતઃ પીઠ । પ્રાણસ્થાપન વિદ્યયા ॥ ૧૭॥

મૂલદેવી પ્રભારૂપા । સર્તવ્યા અઙ્ગદેવતાઃ । તત્પભાપટલ વ્યાપ્તં ત્રૈલોક્યં ચ વિચિન્તયેત્ ॥ ૧૮॥

યન્ત્રસ્ટાના માવૃતીનામ્ । પૂજનં સમ્યગાચરેત્ । આસનાવાહને ચાર્થ્યમ્ । પાદ્યાદ્યાચમનં તથા ॥ ૧૯॥

સ્નાનો વાસોદ્વયં ચૈવ । ભૂષણાનિ ચ સર્વશઃ । ગન્ધં પુષ્પં યથા યોગ્યમ્ । દત્વા દેવૈ સ્વભક્તિતઃ ॥ ૨૦॥

ગઙ્ગાદિભિ સુગન્ધોસ્તુ । તથા પુષ્પઃ સુવાસિતૈઃ । નૈવેદ્યૈ સ્તર્પણૈશૈવ । તામ્બૂલૈર્દક્ષિણાદિભિઃ ॥ ૨૧॥

પુનરાવૃત્તિસહિતમ્ । મૂલદેવીં ચ પૂજયેત્ । પ્રતિવારમશક્તાનામ્ । શુક્રવારો નિયમ્યતે ॥ ૨૨॥

કવચેન ચ સૂળેન । અહં રુદ્રેભિરિતિસુધી । હૃલ્લેખાદિ મહામન્ત્રે । સ્તોષયેન્માં મુહુર્મુહુઃ ॥ ૨૩॥

તોષયેન્માં સુપ્રસિદ્દા નામાં સાહસ્તરેણ ચ । ક્ષમાપયે જગદ્ધાત્રીમ્ । પ્રેમાદ્ર હૃદયો નરઃ ॥ ૨૪॥

પુલકાઙ્કિત સર્વાઙ્ગૈઃ ૧ ભાષ્પરુદ્ધાક્ષિ નિસ્વનઃ । નૃત્યગીતાદિ ઘોષણ । તોષયેન્માં મુહુર્મુહુઃ ॥ ૨૫॥

વેદપારાયશૈવ । પુરાસ્પકલૈરપિ । પ્રતિપાદ્યાયતોષં વૈ । તસ્માસ્તોષયેત્તુ મામ્ ॥ ૨૬॥

નિત્ય હોમં તતઃ કુર્યાદ્ । વૈશ્યાનાંશ્ચ સુવાસિની । વટુકાસ્પામરાનન્યાન્ । દેવી બુદ્ધા તુ પૂજયેત્ । નત્વા પુનસ્ફ્ હૃદયે । વ્યત્યમેણ વિસર્જયેત્ ॥ ૨૭॥

ય એવં પૂજયેદ્દેવીમ્ । શ્રીમદ્વાસવિ કન્યકામ્ । વિમૃશૈતદશેષેણ । અત્યધિકારાનુરૂપતઃ ॥ ૨૮॥

યાવદન્તર પૂજાયા । મધિકારો ભવેન્નહિ । તાવાસ્યાવિમાં પૂજાં શ્રમે જ્ઞાતેતુ તાં ત્યજેત્ ॥ ૨૯॥

અભ્યન્તરા તુ યા પૂજા । સા તુ સંવિલ્લયઃ સ્મૃતઃ । સંવિદેવ પરં રૂપમ્ । ઉપાધિરહિતં મમ ॥ ૩૦॥

ૐ ક્રીં શ્રીં
અન્તસંવિધિ મરૂપે । ચેતસ્રામં નિરાશ્રયમ્ । સંવિરૂપાતિરિક્તં તુ । મિથ્યા માયામયં જગત્ ॥ ૩૧॥

અન્તસંસાર નાશાય । સાક્ષિણીમાત્યરૂપિણીમ્ । ભાવયેન્નિર્મનસ્સેન । યોગયુક્તન ચેતસા ॥ ૩૨॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર દેવીપૂજાવિધિ પ્રબોધયોગોનામ ત્રયોદશોऽધ્યાયઃ ।

૧૪

શ્રી વાસવીદેવી ગીતા અથ ચતુર્દશોऽધ્યાયઃ ।

પરાશક્તિ સ્થાનવ્રતોત્સવાદિ પ્રકટણાયોગઃ કુસુમાર્ય ઉવાચઃ કતિ સ્થાનાનિ દેવેશિ દ્રષ્ટવ્યાનિ મહીતલે । મુખ્યાનિ ચ પવિત્રાણિ ॥ ૧॥

દેવિ પ્રિયતમાનિ ચ વ્રતાન્યપિ તથા યાનિ । તુષ્ટિદાન્યુત્સવા અપિ । તત્સર્વં વદ મે માતઃ । કૃતકૃત્યો યતો નરઃ ॥ ૨॥

દેવ્યવાચઃ સર્વં દૃશ્યં મમ સ્થાનમ્ । સર્વે કાલાઃ વ્રતાત્મકાઃ । ઉત્સવાસ્તર્વકાલેષુ । યતોષં સર્વરૂપિણી ॥ ૩॥

દેવિયુ નુડિદળુઃ
તથાપિ ભક્ત વાત્સલ્યાત્ । કિઞ્ચિઞ્ચિદથોચ્યતે શ◌ૃણુષ્ટાઽવહિતો ભૂત્વા । વિશવર્યઃ વચો મમ ॥ ૪॥

કોલાપુરં મહાસ્થાનમ્ । યત્ર લક્ષ્મિસ્સદા સ્થિતા । માતુઃ પુરં દ્વિતીયં ચ । રેણુકાધિષ્ઠિતં પરમ્ ॥ ૫॥

તુલજાપુરં તૃતીયં ચ । સ્યાતૃપ્રશ◌ૃઙ્ગં તથૈવ ચ । પિઙ્ગલાયા મહાસ્થાનમ્ । જ્વાલામુખ્યાસ્તથૈવ ચ ॥ ૬॥

શાકામ્બર્યાઃ પરં સ્થાનમ્ । ભ્રામર્યાઃ સ્થાનમુત્તમમ્ । શ્રીરક્તદન્તિકા સ્થાનમ્ । દુર્ગાસ્થાનં તથૈવ ચ ॥ ૭॥

વિન્ધ્યાચલ નિવાસિન્યા । સ્થાનં સર્વોત્તમોત્તમમ્ । અન્નપૂર્ણા મહાસ્થાનમ્ । કાઞ્ચીપુરમનુત્તમમ્ ॥ ૮॥

ભીમાદેવ્યાઃ પરંસ્થાનમ્ । વિમલાસ્થાનમેવ ચ । શ્રીચન્દ્રલા મહાસ્થાનમ્ । કૌશિકી સ્થાનમેવ ચ ॥ ૯॥

નીલામ્બાયાઃ પરંસ્થાનમ્ । નીલપર્વત મસ્તકે । જામ્બૂનદેશ્વરી સ્થાનમ્ । તથા શ્રીનગરં શુભમ્ ॥ ૧૦॥

ગુહ્યકાળ્યા મહાસ્થાનમ્ । નેપાળે યત્પતિષ્ઠિતં મીનાક્ષાઃ પરમં સ્ટાનમ્ । યચ્ચપ્રોક્તં ચિદમ્બરે ॥ ૧૧॥

વેદારણ્યં મહાસ્થાનમ્ । સુન્દર્યા સમધિષ્ટિતમ્ । એકામ્બરં મહાસ્થાનમ્ । પરાશક્ત્યા પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥ ૧૨॥

પરાશક્તિયાદ ભુવનેશ્વરિયિન્દ પ્રતિષ્ઠિતવાગિદે) મહાલસા પરંસ્થાનમ્ । યોગેશ્વર્યાસ્તથૈવચ તથા નીલસરસ્વત્યાઃ । સ્થાનં ચીનેષુ વિશ્રુતમ્ ॥ ૧૩॥

વૈદ્યનાથે તુ બગલા । સ્થાનં સર્વોત્તમં મતમ્ । શ્રીમદ્ભભુવનેશ્વર્યા । મણિદ્વીપં મમ સ્મતમ્ ॥ ૧૪॥

ગાયત્યાશ્ચ પરંસ્થાનમ્ । શ્રીમત્ પુષ્કર મીરિતમ્ । અમરેશે ચણ્ડિકા સ્યાત્ । પ્રભાસે પુષ્કરેક્ષણી ॥ ૧૫॥

નૈમિશે તુ મહાસ્થાને । દેવી સા લિઙ્ગધારિણી । પુરુહૂતા પુષ્કરાક્ષે । આષાઢ ચ રતિસ્તથા ॥ ૧૬॥

ચણ્ડમુણ્ડી મહાસ્તાને । દણ્ડિની પરમેશ્વરી । ભાવભૂત્ ભવેદ્યતિર્ । નાકુલે નકુલેશ્વરી ॥ ૧૭॥

શાઙ્કરી તુ મહાકાળે । શર્વાણી મધ્યમાભિધે । કેદારાબૈ મહાક્ષેતે । દેવી સા માર્ગદાયિની ॥ ૧૮॥

ભૈરવાય્સ્ ભૈરવી સા । ગયાયાં મઙ્ગલા સતા સ્ટાણુપ્રિયા કુરુક્ષેત્ર । સ્વાયમ્ભુવાપિ નાકુલે ॥ ૧૯॥

અવિમુક્ત વિશાલાક્ષિ । મહાભાગા મહાલયે । ગોકર્ણે ભદ્રકર્ણિ સ્યાત્ । ભદ્રા સ્યાદ્દ્રકર્ણિકે ॥ ૨૦॥

શઙ્કુકર્ણે ધ્વનિઃ પ્રોક્તા । સ્કૂલા સ્યાત્ સ્કૂલકેશ્વરી । જ્ઞાનિનાં હૃદયામ્બોજે । હૃલ્લેખા પરમેશ્વરી ॥ ૨૧॥

ઇત્યાદીનિ ચ સ્થાનાનિ । દેવ્યાઃ પ્રિયતમાનિ ચ । તત્તક્ષેતસ્ય માહાત્મમ્ । કૃત્વા પૂર્વ વિશોત્તમાઃ । તદુકેન વિધાનેન । પશ્ચાદ્દેવીં પ્રપૂજયેત્ ॥ ૨૨॥

અથવા સર્વક્ષેત્રાણિ । મહાગિર્યા૦ વિશોત્તમા ! તત્ર નિત્યં વસન્ સર્વ । દિવ્ય ક્ષેત્રા સુષુણ્યદાઃ ॥ ૨૩॥

તાનિ સ્થાનાનિ સમ્પશ્યન્ । જપન્યામેવ સન્તતમ્ । ધ્યાયન્માં ચરણામ્બોજમ્ । મુત્તો ભવતિ બન્ધનાત્ ॥ ૨૪॥

ઇમાનિ ક્ષેત્ર નામાનિ । પ્રાતરુત્તાય યઃ પઠેત્ । ભ ભવન્તિ પાપાનિ । યે તત્ક્ષણાન્ન સંશયઃ ॥ ૨૫॥

અધુના કથયિષ્યામિ । વ્રતાનિ મમ સુવ્રતાઃ । નારીભિશ્ચ નરૈલ્વેવ । કર્તવ્યાનિ પ્રયત્નતઃ ॥ ૨૬॥

શુક્રવારં વ્રતં ચૈવ । મમાતિ પ્રીતિકારકમ્ । નવરાત્રોત્સવં ચૈવ । વ્રતં પ્રીતિકરં મમ ॥ ૨૭॥

સર્વોત્તમં સત્વલદમ્ । વાસવિ કન્યકાવ્રતમ્ । મમાઙ્ગોપાઙ્ગ દેવતા સહિતાર્ચન સદ્વિધિઃ ॥ ૨૮॥

ધ્રુત્તર શતકુણ્ડાઢ્યમ્ । કન્યકા યજ્ઞનામકમ્ । અમોઘં સર્વફલદમ્ । અત્યન્ત ગુહ્યમદ્ભુતમ્ ॥ ૨૯॥

એવમન્યાન્યપિ વિશાઃ । નિત્યનૈમિત્તિકાન્યપિ । વ્રતાનિ કુરુતે યો વૈ । મત્તીત્યર્થં વિમત્સરઃ । પ્રાપ્નોતિ મમ સાયુજ્યમ્ । સ મે ભક્તસ્પમે શ્રિયઃ ॥ ૩૧॥

ઉત્સવાન્નપિ કુર્વિત । ડોલોત્સવ મુખાસુધી । વૈશાખ શુદ્ધ દશમ્યામ્ । કુર્યાડોલોત્સવં મમ ॥ ૩૨॥

૯૯૯??॥ ૩૩॥

કુર્વિત તત્પુણ્યદિને । મમ જનોત્સવં મહત્ । કુઙ્કુમારરુ કર્પૂર । મણિવસ્ત્ર સુગન્ધિતૈઃ સદ્ગન્ધ ધૂપદીપૈત્વ । દમનેન વિશેષતઃ । આન્દોલયેત્તતો વત્સ ! । બાલ વાસવિ કન્યકે ॥ ૩૪॥

મમ પટ્ટાભિષેકસ્ય । મહાદ્ભુતોત્સવં સુધીઃ । અત્યન્ત વૈભવોપેતમ્ । કુર્યાચ્ચાસ્તવિધાનતઃ ॥ ૩૫॥

શયનોત્સવં યદા કુર્યાત્ । તદા જાગરણોત્સવમ્ । રથોત્સવં ચ મે કુર્યાત્ । દમનોત્સવમેવ ચ ॥ ૩૬॥

મદ્ભક્તાદ્વોજયેત્ પ્રીત્યા । તથા ચૈવ સુવાસિની । કુમારીર્વટુકાંશ્ચાપિ । મદ્બુદ્ધા મદ્યતાન્તરઃ । વિત્તશાન રહિતઃ । યજેદેતાન્તુમાદિભિઃ ॥ ૩૭॥

ય એવં કુરુતે ભક્ત્યા પ્રતિવર્ષમતન્દ્રિતઃ । સ ધન્યઃ કૃતકૃત્યોઽસ્ । મત્તીતિ પાત્રવાન્ ભવેત્ ॥ ૩૮॥

સર્વમુક્તં સમાસેન । મમ પ્રીતિદાયકમ્ । નાશિષ્યાય પ્રદાતવ્યમ્ । નાભક્તાય કદાચન ॥ ૩૯॥

ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્ત્ર પરાશક્તિસ્થાન વ્રતોત્સવાદિ પ્રકટણાયોગોનામ ચતુર્દશોઽધ્યાયઃ ।

૧૫

શ્રી વાસવિદેવીગીતા અથ પઞ્ચદશોઽધ્યાયઃ ।

શ્રી વાસવિદેવીગીતા મહત્વયોગઃ દેવ્યવાચઃ ન વેદાધ્યયનૈર્યોગૈ । રૈદાનૈસ્તપસેજ્યયા । રૂપં દ્રષ્ટુમિદં શક્યમ્ । કેવલં મત્મપાં વિના ॥ ૧॥

વિશ્વમ્ભરા પુણ્યવતી । ચિલ્લયો યસ્ય ચેતસઃ । બ્રહ્મજ્ઞાનં તુ યત્નષ્ટં ત્વયા પાર્થિવસત્તમઃ ॥ ૨॥

ઇતિ તે કથિતો રાજન્ ! । પ્રસાદાત્ યોગ ઉત્તમઃ । સાઙ્ગોપાઙ્ગ સવિસ્તારો । અનાદિ સિદ્ધો મયા ॥ ૩॥

ઇમં ગોપ્યતમં યોગમ્ । શૃણોતિ શ્રદ્ધયા ચ યઃ । સોઽપિ કૈવલ્યમાપ્નોતિ । યથા યોગી તથૈવ સઃ ॥ ૪॥

ય ઇમં શ્રાવયેદ્યોગમ્ । કૃત્વા સાર્થ૦ સુબુદ્ધિમાન્ । યથા યોગી તથા સોઽપિ । પરં નિર્વાણમૃચ્છતિ ॥ ૫॥

યોગી તાં સમ્યગભ્યસ્ય । જ્ઞાત્વા ચાર્થં ગુરોર્મુખ્યાત્ । કૃત્વા પૂજાં કન્યકાયાઃ । પ્રત્યહં પઠતે તુ યઃ ॥ ૬॥

એકકાલં દ્વિકાલં વા । ત્રિકાલં વાપિ યઃ પઠેત્ । બ્રભૂતસ્ય તસ્યાપિ । દર્શનાન્મુચ્યતે નરઃ ॥ ૭॥

વિદ્યાર્થિનો ભવેદ્વિદ્યા । સુખાર્થિ સુખમાપ્નુયાત્ । કામાનન્યાન્ લભેત્ કામી । મુક્તિમન્તે પ્રયાન્તિ તે ॥ ૮॥

ગીતા રહસ્ય ભૂતેયમ્ । ગોપનીયા પ્રયતૃતઃ । સર્વમુક્તં સમાસેન । યત્નષ્ટં તત્ત્વયાનઘ ! ॥ ૯॥

કથિતં તન્મયા સર્વં નાતો વક્તવ્યમસ્તિ હિ । ઇદં જેષ્ઠાય પુત્રાય । ભક્તિયુક્તાય શીલિને । શિષ્યાય ચ યથોક્તાય । વક્તવ્યં નાન્યથા ક્વચિત્ ॥ ૧૦॥

યસ્ય દેવે પરાભક્તિઃ । યથા દેવે તથા ગુરૂ । તસ્મૃતે કથિતા પ્યાર્થાઃ । પ્રકાશન્તે મહાત્મનઃ । યેનોપદિષ્ટા વિદ્યેયમ્ । સ એવ પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૧॥

યસ્યાઽયં સુકૃતં કર્તુ૦। અસમર્થસ્તતો ઋણી । પિત્રોરપ્યધિકઃ પ્રોક્તઃ । બ્રહ્મજન્મપ્રદાયકઃ ॥ ૧૨॥

પિતૃજાતં જન્નનષ્ટમ્ । નેતૃજાતં કદાચન । તસ્યૈ ન દ્રોહત્યાદિ । નિગમો પ્યવદન્નુધીઃ ॥ ૧૩॥

તસ્માત્સર્વ પ્રયત્નન । શ્રીગુરું તોષયેત્સુધીઃ । કાયેન મનસા વાચા । સર્વદા તત્પરો ભવેત્ ॥ ૧૪॥

પુનઃ પ્રાહ તદા દેવી । સન્તુષ્ટા પિતરં તદા । ભવિષ્યત્કાર્યસંસર્ગ । ઈક્ષસ્વ સ્વચક્ષુષા ॥ ૧૫॥

સ દર્શ તતો વહ્નિ । પ્રવેશં વૈશ્ય સન્તતે । વિષ્ણુવર્ધન ભૂપાલમરણં તદનન્તરમ્ ॥ ૧૬॥

કાશીયાત્રં વિરૂપાક્ષ । સ્યાધિપત્ય મહોત્સવમ્ । હસ્તામલકવત્સર્વમ્ । દૃષ્ટા વિસ્મિતમાનસઃ ॥ ૧૭॥

કુસુમ્ભઃ પરમામોદમ્ । જગામ હૃદિ સામ્પ્રતમ્ । દિવ્યં રૂપં સ્વકં ત્યા । તતસ્સા ભુવનેશ્વરી ॥ ૧૮॥

ભૂયોઽપિ વાસવી કન્યા । રૂપેણાસીન્યનોહરા । આવૃતઃ કુસુમશ્રેષ્ઠિ । માયયાભૂત્ યથા પુરા ॥ ૧૯॥

સાલઙ્કાયનોવાચઃ અનેન સદૃશં ગીતા । ન ભૂતં ન ભવિષ્યતિ । સર્વદુઃખપ્રશમનમ્ । સર્વસમ્પત્વવર્ધનમ્ ॥ ૨૦॥

સર્વાપમૃત્યુશમન મકાલમૃત્યુનિવારણમ્ । સર્વજ્જરાર્તિશમનમ્ । દીર્ઘાયુષ્ય પ્રદાયકમ્ ॥ ૨૧॥

પુત્રપ્રદં અપુત્રાણામ્ । પુરુષાર્થ પ્રદાયકમ્ । ઇદં વિશેષા વ્યાસ । સુબોધનં શુભપ્રદમ્ ॥ ૨૨॥

જન્મધ્યે સકૃચ્ચાપિ । ય એ તત્પરતે સુધીઃ । તસ્ય પુણ્યફલં વક્ષે । શ ृણુધ્વં વિશસત્તમ ॥ ૨૩॥

ગઙ્ગાદિ સર્વતીર્થષુ । ય સ્નાયા સ્કોટિ જન્મસુ । કોટિલિઙ્ગ પ્રતિષ્ઠાં ચ । યઃ કુર્યાદવિમુક્તકે" ॥ ૨૪॥

કોટિ સુવર્ણ ભારણામ્ । સ્તોત્રિયેષુ દ્વિજન્મસુ । યઃ કોટિ હયમેધાના । મહરેન્હાઙ્ગ રોદસિ ॥ ૨૫॥

આચરેત્રોપકોટિર્યો । નિર્જલે મરુભૂતલે । દુર્ભિક્ષે યઃ પ્રતિદિનમ્ । કોટિબ્રાહ્મણભોજનમ્ ॥ ૨૬॥

શ્રદ્ધયા પરયા કુર્યાત્ । સહસ્રં પરિવિત્રરાન્ । તપ્પુણ્યં કોટિગુણિતમ્ । ભવેત્પુણ્યમનુત્તમમ્ ॥ ૨૭॥

કન્યકા પરમેશ્વર્યાઃ । ગીતાજ્ઞાનસુકીર્તનાત્ । ભક્તો યઃ કીર્તયેન્નિત્યમ્ । ઇદં કન્યાઃ સુબોધનં તસ્યે શ્રીવાસવિ કન્યા । પ્રીતાભીષ્ટં પ્રયચ્છતિ ॥ ૨૮॥

યઃ પઠેતન્યકાયાસ્ય । સુગીતાં ભક્તિસંયુતઃ । લક્ષ્મીશ્ચાગ્ચલ્ય રહિતા । સદા તિષ્ઠતિ તદ્ગહે ॥ ૨૯॥

અત્યન્ત શ્રદ્ધયા નિત્યમ્ । સુગીતા યઃ પઠેન્નરઃ । ભારતી તસ્ય જિહ્વાગ્રે । રઙ્ગે નૃત્ય નિત્યશઃ ॥ ૩૦॥

યસ્તુ શ્રી વાસવિ કન્યા । સુગીતા શ્રવણાસ્તથા । પઠનાત્પાઠનાદેવીમ્ । અનુનિત્યં સમર્ચયેત્ ॥ ૩૧॥

સર્વાન્ કામાનવાપૈહ । સર્વસૌભાગ્ય સંયુતઃ । પુત્રપૌત્રાદિ સંયુક્તો । ભુક્તા ભોગાન્યથેતાન્ ॥ ૩૨॥

અન્તે શ્રી વાસવી દેવ્યા । સાયુજ્યમતિ દુર્લભમ્ । પ્રાર્થનીયં બ્રહ્માદૈત્વ । પ્રાષ્ટોત્યેવ ન સંશયઃ ॥ ૩૩॥

નિષ્કામઃ કીર્તયેદ્યસ્તુ । શ્રીવાસવીં ગીતા મહત્ બ્રહ્મજ્ઞાનમવાસ્કોતિ । યેન મુચ્યત બન્ધનાત્ ॥ ૩૪॥

ધનાર્થિ ધનમાજ્યોતિ । યશોઽર્થિ ચાપ્નુયાદ્યશઃ । વિદ્યાર્થિ ચાપ્નુયાદ્વિદ્યામ્ । સુગીતા પઠનાદ્ભુતમ્ ॥ ૩૫॥

નાન્હેન સદૃશં ગ્રન્થમ્ । ભોગમોક્ષપ્રદં પ્રજાઃ । કીર્તનીયમિદં તસ્માત્ । યોગમોક્ષાર્થિભિર્નરૈઃ ॥ ૩૬॥

ચતુરાશ્રમ નિષ્ટે । કીર્તનીયમિદં સદા । સ્વધર્મસમનુષ્ટાન । વૈકલ્ય પરિષર્તયે ॥ ૩૭॥

કલ્ પાપૈક બહુળે । ધર્માનુષ્ઠાન વર્જિતે વાસવી ગીતામુક્કા નૃણાં નાન્યક્ષરાયણમ્ ॥ ૩૮॥

યો ભઝી વાસવી દેવ્યાઃ । સનિત્યં કીર્તયેદિદમ્ । નાન્યથા પ્રીયતે દેવી । કલ્પકોટિ શતૈરપિ ॥ ૩૯॥

પરાશક્તિ તત્ત્વ "આત્માવા ઇદમગ્ર આસીત્" "સદેવ સૌમૈદમગ્ર આસીત્" "એકમેવાદ્વિતીયં બ્રહ્મ"
ૐ તત્સદિતિ શ્રીવાસવિદેવીગીતાયાં બ્રહ્મવિદ્યાયાં યોગશાસ્તે શ્રી વાસવિદેવીગીતા મહત્વયોગો નામ પઞ્ચદશોઽધ્યાયઃ ।

ઇતિ શ્રીમતિરાજેશ્વરી ગોવિન્દરાજવિરચિતા શ્રીવાસવિદેવીગીતા સમાપ્તા ॥

શ્રી વાસવિદેવ્યષ્ટકમ્ ।

અખણ્ડવિશ્વનાયિકાં તમોપહાં શ્રીકન્યકાં અનન્તમહિમસમ્પદાં અભીષ્ટસિદ્દિદાં સુધાં અપૂર્વચારિત્રાન્વિતાં અતીન્દ્રિયાત્મસુખપ્રદાં અભૂતપૂર્વધીયુતાં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૧॥

અનન્તજીવકોટિસૃષ્ટિસ્થિતિવિલય વિહારિણીં અનાદનન્તરૂપિણીં સનાતનીં મનોન્મનીં અપારપ્રેમવારિધીં અસીમજ્ઞાનસુખનિધીં અધીરતાશુદૂરિણીં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૨॥

સુપુત્રકામેષ્ટિયાગસુફલરૂપયોગિનિં સમસ્તલોકપાવકારુણાબ્બપદવિરાજિનીં સ્વધર્મશીલરક્ષણાર્થમાત્તત્યાગસુવ્રતાં સુભાષિણીં સુહાસિનીં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૩॥

વિરૂપાક્ષસોદરીં વિવેકજ્ઞાનધારિણીં વિરાગપૂર્ણમાનિનીં વિરાટ રૂપધારિણીં વિરિઞ્ચિવિષ્ણુશિવનુતાં સુપૂજિતાં પ્રમોદિતાં વિશાલનેત્રરાજિતાં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૪॥

સમાધિદત્તવચનપાલનાર્થજન્મધારિણીં નૃપાલકુસુમશ્રેષ્ટિમુક્તિદાયિનીં નિરઞ્જનીં કૃપાવિશેષમોદિનિકુસુમામ્બ કીર્તિવર્ધિનીં સુમૂર્તશીલરૂપિણીં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૫॥

ત્રિતાપવદગ્ધભક્તહૃદયખેદહારિણીં ત્રિશક્તિરૂપધારિણીં વરાભયકરરઞ્જનીં ત્રિકાલજ્ઞાનિગુરુવરેણ્યભાસ્કરાર્ચિતાં શુભાં ત્રિલોકપાવનીં સદા ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૬॥

ચરાચરાન્તર્વ્યાપિનીં સુરાસુરાન્તર્સાક્ષિણીં પરમ્પરાગતાપદાપહારિણીં સુવાસિનીં યશોદયાં સુખોદયાં પ્રભોદયાં મહાભયાં દયાલયાં ગુણાલયાં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૭॥

સદાશુભાવદિવ્યયાનહર્ષિણીં સદ્બુર્ષિણીં સદાનુગ્રહકરામૃતાભિલહરિ મોદદાયિનીં દિનેન્દ્રકોટિસમપ્રભાં અઘાપહાં મદાપહાં સુગીતસુધામોદિનીં ભજામ્યહં અહર્નિશમ્ ॥ ૮॥

ઇતિ શ્રીમતિરાજેશ્વરી ગોવિન્દરાજવિરચિતં શ્રીવાસવિદેવ્યષ્ટકં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

Shri Vasavidevi Gita

pdf was typeset on December 17, 2022

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*